

VLAAMS-
BRABANT

Waterwegen en Zeekanaal NV
weg van water

nota houdende de integrale visie van de betrokken overheden en actoren voor de Demervallei en Laak van Diest tot Werchter

- DE VLAAMSE REGERING
 - Geert Bourgeois, Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed
 - Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn
 - Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw
 - Philippe Muyters, Vlaams Minister van Werk, Economie, Innovatie En Sport
- WATERWEGEN EN ZEEKANAAL NV
- BEKKENBESTUUR DEMERBEKKEN
- BEKKENBESTUUR DIJLE-ZENNEBEKKEN
- PROVINCIE VLAAMS-BRABANT
- HET COLLEGE VAN BURGERMEESTER EN SCHEPENEN VAN
 - DE STAD DIEST
 - DE STAD SCHERPENHEUVEL-ZICHEM
 - DE STAD AARSCHOT
 - DE GEMEENTE BEGIJNENDIJK
 - DE GEMEENTE ROTSELAAR
 - DE GEMEENTE TREMELO
- HET REGIONAAL LANDSCHAP NOORD-HAGELAND VZW

1. INLEIDING

1.1 Situering

De Demervallei en de Laak zijn van oudsher het decor geweest van waterverhalen, ontspanningstaferelen en natuurbeleving. Het is dan ook niet verwonderlijk dat verschillende actoren zich rond dit water-, recreatie- en natuurverhaal hebben verenigd en hun visie op de gewenste ontwikkelingen hebben uitgewerkt. Er wordt al jarenlang gepland en gewerkt in de Demervallei om verschillende doelstellingen geïntegreerd te realiseren.

In 1996 werd reeds gestart met het 'Integraal Waterbeheerproject' (IWP) van de Demervallei tussen Werchter en Diest: een omvangrijk studieproject, met verschillende deelstudies. Dat IWP vormde de basis voor het Ontwikkelingsplan Demer (OPD). Doel van het OPD: het overstromingsgevaar tussen Diest en Werchter terugdringen en tegelijk de verdroging tegengaan door de Demer opnieuw een natuurlijker uitzicht te geven. Het middel: meer ruimte geven aan de rivier.

Deze studie werd uitgevoerd in de periode 2003-2007 en was één van de bouwstenen van de ruimtelijke visie die in het kader van de 'afbakening van de gebieden van de Natuurlijke en Agrarische structuur' (AGNAS) door de Vlaamse Regering in 2007 werd goedgekeurd. Het OPD maakt ook deel uit van het bekkenbeheerplan (2008-2013), dat het realiseren van een integraal waterproject centraal stelt. Verschillende partners stonden in voor de uitvoering van het OPD. De zware wateroverlast in februari 1998 enerzijds en de verdrogingsproblematiek van de vallei tijdens de zomerperiode anderzijds, vormden de aanleiding om het waterbeheer in de Demervallei aan te pakken.

Als gevolg van de wateroverlast werd voor de getijgebonden waterlopen het geactualiseerde Sigmoplan opgestart, dat de realisatie van zowel veiligheidsdoelstellingen als natuurdoelstellingen plant tegen 2030. In 2004 (en tot heden) werd de samenwerking over de beleidsdomeinen heen, herbevestigd met de subsidiëring vanuit ruimtelijke ordening als 'strategisch project' onder coördinatie van het Regionaal Landschap Noord-Hageland en in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen. De samenwerking kreeg een officieel statuut met het Demercharter in 2009 en vooral met de principiële beslissing, die op 28 november 2011 door drie bestuursniveaus werd ondertekend. Hiermee werd de Demervallei opgenomen binnen de werking van het Sigmoplan en werd het overleg en het studiewerk geïntensifieerd in functie van realisatie.

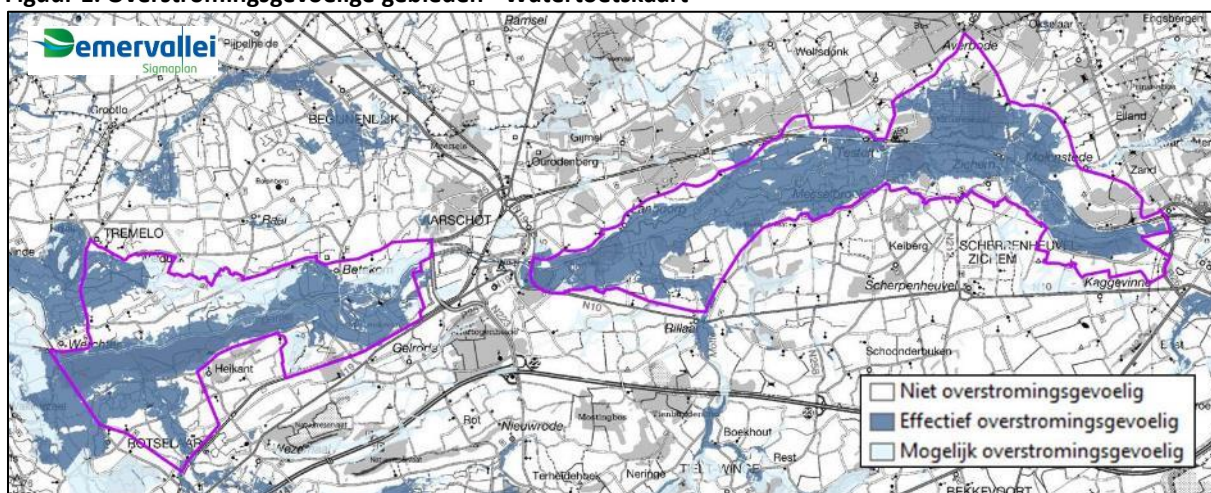
Met bovenstaande engagementen werd er een breed politiek en maatschappelijk draagvlak opgebouwd om gezamenlijk te werken rond natuur, water, recreatie en andere belangrijke aspecten die in de Demervallei spelen. Tussen 2012 en 2016 werd gewerkt op diverse thematische sporen en werd overlegd op alle bestuursniveaus. Zo worden in dit bovenlokale proces ook gemeentelijke opportuniteiten meegenomen en is afgestemd op stedelijke ontwikkelingen.

Bijkomend werd op Vlaams niveau in het kader van de evaluatie van de wateroverlast in november 2010 door de drie betrokken vakministers aan de Vlaamse Regering medegedeeld dat een actieplan zal worden uitgewerkt met concrete maatregelen voor een versnelde uitvoering van projecten ter bestrijding van wateroverlast. ¹

Voor wat het Integraal Waterbeleid betreft werden in het Stroomgebiedbeheerplan van de Schelde 2016-2021 de waterlichamen Demer VI, Demer VII en Dijle V (met o.a. de Laak) aangeduid als aandachtsgebied. De goede toestand van de waterloop dient hier tegen ten laatste 2027 bereikt te zijn. Tevens werd ook de realisatie van het signaalgebied 'WUG Averbode' (BVR 24.01.2014) mee opgenomen in deze beslissing. Tot slot is het ook belangrijk om te vermelden dat de Demervallei, samen met de rest van het Sigmoplan, in het Stroomgebiedbeheerplan aangeduid is als 'aandachtsgebied'.

Het is tijd om de vruchten van de jarenlange samenwerking te plukken. Momenteel ligt er een voorstel voor de Demervallei en de Laak tussen Diest en Werchter op tafel waarbij visie, realisatie via een actieprogramma en een sterke opvolging door de drie beleidsniveaus en kernactoren samenkomen. Verschillende discussies die reeds jaren spelen worden afgerond en er zijn oplossingen voor zaken die al decennialang aanslepen: waterveiligheid en natuur (via Sigma), Laakvallei van Tremelo tot in Aarschot, hoofdroute oost-west fietspad, recreatieve onthaalpunten, uitspraken rond verschillende woongebieden en weekendverblijven, heldere relatie met de kleinstedelijke gebieden Aarschot en Diest, etc. Daarnaast worden verschillende bijkomende potenties benut zoals het signaalgebied Averbode en rechteroever Werchter met het Demerbroekpark.

Figuur 1. Overstromingsgevoelige gebieden - Watertoetskaart

1.2 Doelstellingen voor de Demervallei

De globale visie voor de Demervallei werd in de principiële beslissing van 28 november 2011 uitgeschreven op basis van drie krachtlijnen. ⁵

1. *Versterken van de ruimtelijke samenhang tussen Demer en Demervallei - De Demervallei op de kaart zetten als blauwgroen lint*
2. *Duurzaam toerisme en recreatie in de Demervallei kansen geven (Demervallei als oranje lint)*
3. *Versterken van de streekidentiteit - een dynamisch lint van alle Demeractoren*

¹ Mededeling aan de Vlaamse Regering van 14 januari 2011, betreffende het eerste evaluatierapport CIW overstromingen 13-16 november 2010.

Deze krachtlijnen zijn intussen verder uitgewerkt en geconcretiseerd in een aantal doelstellingen.

De herinrichting van de Demervallei heeft tot doel om naast het garanderen van de veiligheid van woon- en industriezones tegen overstromingen, ook de natuurlijke en landschappelijke kenmerken van deze belangrijke rivier en zijn vallei te herstellen en te versterken. Daarmee wordt ook invulling gegeven aan Europese regelgeving. Wat waterbeheer betreft gaat het om de Kaderrichtlijn Water en de Europese Overstromingsrichtlijn, vertaald in het Decreet Integraal Waterbeleid. Wat natuurbehoud betreft, gaat het om de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden, verankerd in het Vlaams Natuurbeleid via het Natuurdecreet. Belangrijke delen van de Demervallei tussen Diest en Werchter werden aangeduid als Habitat- en Vogelrichtlijngebied.

Deze hoofddoelstelling zal een toeristisch-recreatieve ontwikkeling op een duurzame manier bevorderen. Ook zullen doelstellingen voor landbouwactiviteiten en socio-economische ontwikkelingen op deze hoofddoelstelling afgestemd en geïntegreerd worden. De afstemming van deze drie functies worden geformuleerd als nevendoelestellingen.

Naast de Demervallei wordt ook de realisatie van initiatieven in de Laakvallei tot doel gesteld. Met de realisatie van deze globale doelstellingen zullen verschillende beslissingen en beleidsopties van de betrokken overheden mee tot uitvoering worden gebracht.

1.3 Finaliteit van de beslissing

Deze nota hoort bij de beslissing van elk van de betrokken overheden en actoren, voor zijn bevoegdheden. De beslissing omvat de Demervallei en de Laak op het grondgebied van de gemeenten Aarschot, Begijnendijk, Diest, Rotselaar, Scherpenheuvel-Zichem en Tremelo in de provincie Vlaams-Brabant. In de principiële beslissing van 2011 werd gezamenlijk beslist om *“op basis van de resultaten van de verschillende acties en studies te komen tot een gecoördineerde besluitvorming over het voorkeursalternatief en de wijze waarop die kan worden gerealiseerd”*. Voorliggende beslissing komt tegemoet aan dit streven, en kan aldus beschouwd worden als de toen geplande ‘voorkeursbeslissing’.

Op basis van het geleverde werk in de afgelopen periode (2012-2016) beslissen de betrokken besturen en organisaties nu om te beslissen over één geïntegreerde visie die een voorkeursalternatief behelst, en een strategie voor de gebiedsgerichte ontwikkeling van de Demervallei en de Laak tussen Diest en Werchter. Bij het voorkeursalternatief en de visie hoort een concreet uitvoeringsprogramma, dat de verdere gezamenlijke weg vastlegt naar realisatie. In dit programma zijn de verschillende acties en initiatieven in de Demervallei optimaal op elkaar afgestemd en is er een efficiënte organisatie uitgetekend. Deze beslissing betekent dus net als bij de principiële beslissing een engagement van de verschillende partners om vanuit de eigen bevoegdheden en instrumenten het uitvoeringsprogramma effectief op het terrein te realiseren binnen de bestaande budgettaire mogelijkheden.

Overeenkomstig de principiële beslissing wordt het project ‘Herinrichting Demervallei tussen Diest en Werchter’ gecoördineerd vanuit een op maat aangepaste (verbrede) Sigma-structuur. Andere overlegstructuren (bekkenwerking, AGNAS, ...) zijn hier op afgestemd of in geïntegreerd. Het Sigma-project Demervallei wordt aan het geactualiseerde Sigmaplan toegevoegd als deelproject. De relevante bepalingen uit de beslissingen van 2005-2006 omtrent veiligheid, natuurlijkheid, samenwerking, flankerend beleid, ... zijn hiermee ook op de Demervallei van toepassing.

Er ligt nu een plan ter tafel dat de basis is voor verdere realisatie. Voorliggende beslissing zal hiervoor de vertrekbasis vormen.

2. ONDERZOCHE SCENARIO'S

2.1 Scenario's Sigmaproject

De Demervallei is erg gevoelig voor overstromingen, maar kampt tegelijk met verdroging. Tussen Diest en Werchter herbergt de vallei bovendien een enorme natuurlijke diversiteit en een mooi, authentiek landschap. Op een gecoördineerde manier, en mede als onderdeel van het Sigmoplan, wordt een gebiedsgericht project uitgewerkt voor de Demervallei. Dat mikt in eerste instantie op een betere bescherming tegen overstromingen en het herstel van de natte natuur. Daarnaast worden ook kansen geboden aan de landbouw en de ontwikkeling van een recreatief aantrekkelijk gebied.

De Demervallei is een uitgestrekte regio (3.500ha en 33km waterweg) met vele functies en uitdagingen, waar de ervaring die W&Z opgebouwd heeft met de processtructuur van het Sigmoplan en met het uitvoeren van diverse Sigmaprojecten, een aanzienlijke meerwaarde biedt. Het uitvoeren van het project Demervallei als Sigmaproject kan op volgende uitdagingen een volwaardig antwoord bieden bij het duurzaam ontwikkelen van het gebied:

- Bescherming tegen overstromingen
- Verbetering van de toerisme- en recreatiemogelijkheden op en langs de Demer
- Herstel en ontwikkeling van de Europees Beschermd Natuur
- Aandacht voor economische functies, zoals plattelandseconomie en erfgoedtoerisme
- Wat betreft de doelstellingen voor landbouwactiviteiten, worden deze afgestemd op de hoofddoelstellingen (waterveiligheid in combinatie met natuurherstel).

De Demervallei kan op verschillende manieren worden ingericht om meer veiligheid en betere natuur te creëren. Er zijn dus verschillende 'planalternatieven' mogelijk. Het plan-milieueffectenrapport (plan-MER) beschrijft de sigma-alternatieven en hun gevolgen voor mens en milieu. Een van aspecten die onderzocht worden, is de mate van bijdrage van elk alternatief tot de realisatie van de doelstellingen die volgen uit de principiële beslissing van 28 november 2011.

In totaal werden **9 planalternatieven** of scenario's onderzocht (A-I). De keuze van redelijke alternatieven is uitgevoerd op basis van een toetsing van elk van de 9 planalternatieven aan de hoofddoelstellingen van het project. De hoofddoelstellingen van het project zijn:

1. bescherming tegen wateroverlast (veiligheid)
2. versterken van het natuurlijk en landschappelijk karakter van de Demervallei (natuurlijkheid).

Op basis van deze studie (zie plan-MER hoofdstuk 6.2) bleken alternatieven D-F niet te voldoen aan (één van) de hoofddoelstellingen van de principiële beslissing Demervallei. Deze vijf alternatieven werden bijgevolg niet verder meegenomen in het planningsproces.

De vier redelijke planalternatieven bevatten verscheidene gemeenschappelijke ingrepen. Enerzijds blijven de dijken aan woonkernen en bedrijventerreinen in alle alternatieven behouden, en worden nieuwe veiligheidsdijken aangelegd waar dat nodig is. Anderzijds wordt de Demer in alle alternatieven weer in verbinding gebracht met de oude meanders om zo een natuurlijkere structuur en waterhuishouding te realiseren. Daardoor beschikt de rivier opnieuw over meer stroomruimte en kan de goede ecologische toestand (cfr. KRLW) van de Demer gerealiseerd worden. Mensen, planten én dieren varen wel bij die ingreep. Dit blijkt ook uit de passende beoordeling, waaruit blijkt dat met betrekking tot de Europees beschermde habitats en soorten (Natura 2000) globaal besloten kan worden dat het plan voor elk van de alternatieven de juiste randvoorwaarden creëert voor realisatie

van de vooropgestelde instandhoudingsdoelstellingen. De alternatieven voorzien bovendien volop aanknopingspunten voor erfgoed, streekontwikkeling, toerisme en recreatie langs en op het water.

Ter hoogte van de aan te sluiten meanders wordt ook voorzien in een drempel in de bestaande Demerbedding die tot doel heeft de schommelingen tussen winter- en zomergrondwaterstanden te beperken. Zomer(grond)waterstanden worden verhoogd, winter(grond)waterstanden blijven nagenoeg ongewijzigd.

Het A-alternatief verlaagt ook delen van de Demerdijk. Die verlagingen zijn voorzien op plaatsen met veel open ruimte, zodat de vallei een grote hoeveelheid water kan opvangen, het waterpeil van de Demer daalt en watersnood wordt vermeden. Het B-alternatief omvat alleen de meest algemene ingrepen. Het behoudt dus de oude dijken, legt nieuwe aan en verbindt de Demer met haar oude meanders. Voor het C-alternatief zouden naast de aansluiting van meanders, bijkomend in de Demerdijk strategisch gelegen bressen van zowat honderd meter lang worden aangebracht. Door die bressen zou rivierwater de vallei kunnen instromen bij extreme weersomstandigheden, met een soortgelijk effect als de dijkverlagingen van het A-alternatief.

Tijdens het plan-MER proces, fase richtlijnen, werd een bijkomend alternatief (alternatief I) ontwikkeld, dat gebruik maakt van dezelfde bouwstenen als de drie eerdere redelijke scenario's, maar verfijnt ze technisch om hun doeltreffendheid te verhogen. Zo bevat het nieuwe alternatief eveneens bressen, maar brengt het die iets minder laag aan. Op die manier zou de vallei bij de hoogste waterstanden op de Demer beschikken over meer bergingsvermogen en zo de veiligheid op piekmomenten verhogen. Bovendien kan zo het water langer vastgehouden worden, wat een vertraagde afvoer realiseert. Voorts brengt het vierde alternatief ook lokale knelpunten beter in rekening. De (bestaande of nieuwe) dijken die woon- en industriegebieden beschermen, blijven vanzelfsprekend behouden.

Dit kan samengevat worden in volgende tabel.

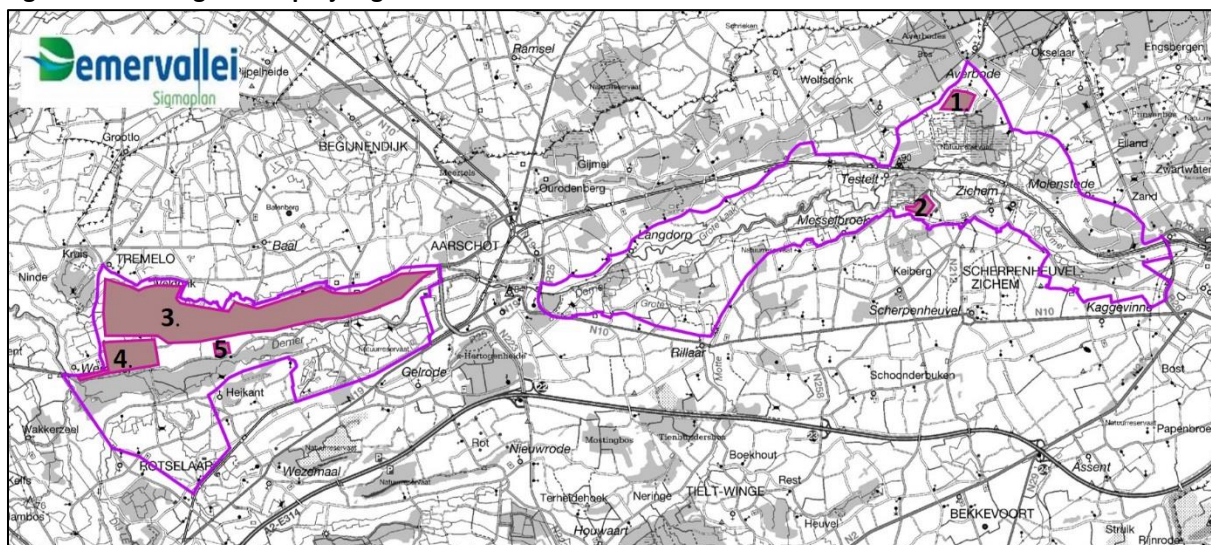
Tabel 1: Overzicht van de ingrepen per alternatief (Bron: plan-MER Sigmaproject)

	Alternatief A	Alternatief B	Alternatief C	Alternatief I
Veiligheidsdijken thv woningen en industrie en andere algemene maatregelen	X	X	X	X
Afgraven Demerdijken in open ruimte	X			
Aansluiting 28 meanders + drempels (24)	X	X	X	
Aansluiting 30 meanders + drempels (24)				X
11 bressen (100m breed)			X	
8 bressen (100m breed)				X

2.2 Scenario's projectgebieden

Naast de scenario's voor het Sigmaproject (-gebied) werden verschillende gebieden onderzocht die integraal deel uitmaken van de Demervallei en Laak, zoals ook in de besluitvorming door de Vlaamse Regering in 2007 rond de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur, regio Noord-Hageland naar voren kwam. Het betreft de zogenaamde projectgebieden, waarrond afzonderlijk overleg is opgezet vanuit het strategisch project en waarvoor onderzoek is verricht in een afzonderlijk milieuonderzoek (2015-2016).

Figuur 2: Situering van de projectgebieden

Volgende projectgebieden zijn onderzocht:

1. Woonuitbreidingsgebied Averbode

onderzochte scenario's:

- scenario 1: omzetting naar open ruimte, bos en woongebied
- autonome ontwikkeling: woonuitbreiding

2. Weekendverblijvencluster Roebos/Wielewaal

onderzochte scenario's:

- scenario 1: omzetting naar natuur en kleinschalig wonen
- scenario 2: omzetting naar natuur en recreatie/kleinschalig wonen (beprekter deel)

3. Laak (en vallei)

onderzochte scenario's:

- scenario 1: focus op landbouw
- scenario 2: focus op natuur

4. Woonuitbreidingsgebied Werchter

5. Weekendverblijvenclusters Olifant en Leybos 3

onderzochte scenario's Leybos 3:

- planalternatief 1: omzetting naar natuur en open ruimte
- planalternatief 2: omzetting naar kleinschalig wonen en natuurgebied

onderzochte scenario's Olifant groep 1:

- planalternatief 3 en 4: omzetting naar kleinschalig wonen & verblijfsrecreatie
- planalternatief 5 en 6: omzetting naar natuur en open ruimte

onderzochte scenario's Olifant groep 2 en 3:

- planalternatief 7: omzetting naar open ruimte
- autonome ontwikkeling: omzetting naar natuur en landschappelijk waardevol gebied

3. GEVOERD ONDERZOEK (globaal overzicht)

In de afgelopen jaren werden verschillende studies uitgevoerd die soms ook resulteerden in beleidsbeslissingen. In onderstaande tabel worden de belangrijkste studies en onderzoeken in chronologische volgorde opgelijst. De meeste van deze studies zijn online beschikbaar.

Belangrijk om in het oog te houden is dat de onderzoeken in verschillende periodes werden opgemaakt, met steeds een specifiek doel of opdracht, die telkens in de inleiding van de respectievelijke studie kan worden teruggevonden. In de periode 2007-2011 werden de verschillende studies en plannen in het kader van het strategisch project Demervallei reeds zoveel mogelijk samen gebracht, hetgeen resulteerde in de principiële beslissing. Sindsdien gebeurt de afstemming en coördinatie onder de vleugels van een verbrede Sigma-werking op maat van de Demervallei en samen met huidig strategisch project Demer en Laak.

Tabel 2. Overzicht van afgeronde studies Demervallei (2004 – 2016)

Jaar	Kader	Onderzoek	Trekker
2007	AGNAS	Gewenste ruimtelijke structuur en operationeel uitvoeringsprogramma afbakening Gebieden van de Natuurlijke en Agrarische Structuur Hageland	Ruimte Vlaanderen
2007	OPD	Ontwikkelingsplan Demer: eindrapport. <ul style="list-style-type: none"> - In deze studie werd een visie ontwikkeld om het overstromingsgevaar tussen Diest en Werchter terug te dringen en tegelijk de verdroging tegen te gaan door de Demer opnieuw een natuurlijker uitzicht te geven. Deze studie resulteerde in een aantal kerngedachten, voorgesteld in het FIN-scenario, wat mee aan de basis lag van de scenario's onderzocht in de plan-MERprocedure voor de Demervallei. Het FIN-scenario werd ook overgenomen in het bekkenbeheerplan voor het Demerbekken, de bos- en natuurvisie werden gebruikt als basis voor het Natuurrichtplan Demervallei. 	VMM/ANB
2008	Natuur	Natuurrichtplan Demervallei: <ul style="list-style-type: none"> - Dit plan geeft aan wat er op het vlak van natuur in deze vallei wordt beoogd. Het omvat een toekomstvisie en specifieke maatregelen voor de bossen, moerassen en weilanden in de Demervallei tussen Diest en Aarschot. De algemene gebiedsvisie is richtinggevend voor overheden, de specifieke gebiedsvisie bevat bindende en niet-bindende bepalingen voor overheden. 	ANB
2009	DIWB	Bekkenbeheerplan Demerbekken <ul style="list-style-type: none"> - Het bekkenbeheerplan brengt alle aspecten en kenmerken van het Demerbekken samen en beschrijft de knelpunten en kansen die er zich voordoen. Het centrale hoofdstuk is een weloverwogen, integrale visie op het waterbeheer in het bekken. Doelstellingen, maatregelen en acties vertalen deze visie naar de praktijk. 	Bekken-secretariaat Demerbekken
2011	Erfgoed	Onderzoek naar en definitieve aanduiding van de ankerplaatsen 'Demervallei tussen Aarschot en Zichem' en 'Samenvloeiing van Dijle en Demer' (MB 4 februari 2014)	Onroerend Erfgoed
2014	IHD	IHD-rapport Demervallei , opgemaakt in 2011. (Vaststelling van instandhoudingsdoelen en prioriteiten dmv BVR 23/04/2014:	ANB
2005 - 2015	Sigma	Hydrodynamische modelleringen t.b.v. het Sigmaproject Demervallei <ul style="list-style-type: none"> - 2010: WL2010R714_09: FIN +-scenario - 2010: WL2010R714_11: alternatieven A, B, C - 2013: WL2013A13_100_1 alternatieven D-F - 2015: WL2015R14_105_1 Optimalisatie Sigmaplan Demervallei - 2015: WL2014R14_105_2 alternatieven A, B, C I 	Waterbouwkundig Laboratorium
2013 - 2015		Onderzoek permanent bewoonde weekendverblijven, campings en residentiële woonwagenterreinen en goedkeuring van provinciale RUP's Permanent bewoonde weekendverblijven en campings op 08.10.2013 (Scherpenheuvel-Zichem) en 10.07.2015 (o.a. Rotselaar)	Provincie Vlaams-Brabant
2015	AGNAS	Landbouwimpactstudie Laakvallei (LIS)	L&V
2015	AGNAS	Landbouwimpactstudie Demervallei (LIS)	L&V

2015	Sigma	Passende beoordeling Demervallei (Arcadis)	W&Z
2015	IHD	Managementplan 1.0 Demervallei <ul style="list-style-type: none"> - Het managementplan 1.0 is gebaseerd op het Besluit van de Vlaamse Regering tot aanwijzing van de speciale beschermingszone en tot definitieve vaststelling van de bijbehorende instandhoudingsdoelstellingen en prioriteiten van 23 April 2014 (het S-IHD-besluit). 	ANB
2016	Sigma	Landbouwstudie Demervallei (impact Sigmoplan) <ul style="list-style-type: none"> - Een overkoepelende landbouwstudie 	VLM
2016	Toegankelijkheid van Natuurgebieden	Opmaak structuurvisie voor de recreatieve inrichting van de ANB-projectgebieden in Noordoostelijk Hageland (Witteveen & Bos), eindversie april 2016.	ANB
2016	DIWB	Stroomgebiedbeheerplan Schelde (SGBP) <ul style="list-style-type: none"> - Het SGBP bepaalt wat Vlaanderen zal doen om de toestand van de waterlopen en het grondwater te verbeteren en ons beter te beschermen tegen overstromingen. Ze geven uitvoering aan de Europese kaderrichtlijn Water (2000). - 	CIW
2011-2016	Sigma	Plan-MER Demervallei (Arcadis) (goedgekeurd op 2 september 2016) ² <ul style="list-style-type: none"> - Fase I: milieueffectenonderzoek van de alternatieven A, B, C - Fase II: milieueffectenonderzoek van de alternatieven A,B, C & I 	W&Z
2016	Sigma	MKBA Demervallei (Arcadis) <ul style="list-style-type: none"> - Fase I: een maatschappelijke kosten-baten afweging van de alternatieven A, B, C - Fase II: een maatschappelijke kosten-baten afweging van de alternatieven A, B, C & I 	W&Z
2015 2016	AGNAS	Milieueffectenonderzoek van een aantal projectgebieden in de Demervallei (Arcadis) advies ronde: januari 2016	Ruimte Vlaanderen
2016	Strategisch project	Analyse op vlak van wonen	Ruimte Vlaanderen
2016	Strategisch project	Inschatting van maatschappelijke kosten en baten voor een aantal projectgebieden in de Demervallei (Arcadis)	Ruimte Vlaanderen

Het plan-MER 'Demervallei' werd, na toetsing aan de betreffende regelgeving (artikel 4.2.10 §2 van het DABM en aan de richtlijnen van 1 juli 2013 en 25 februari 2016) door de dienst MER goedgekeurd op 2 september 2016.

De dienst Mer stelt in het goedkeuringsverslag dat de plan-MER voldoet aan de richtlijnen.

Voor wat betreft de relatie met de planmerscreening wordt gesteld dat deze wordt uitgevoerd in functie van het onderzoek naar de herbestemmingen die worden doorgevoerd vanuit de doelstellingen voor het Demerproject, maar die geen Sigma-doelen zijn. In de aanvullende richtlijnen bij de plan-MER van 23 februari 2015 werd gesteld dat de planmerscreening nog in opmaak was en als bijlage bij het MER moest worden gevoegd. De screening is echter nog steeds in opmaak en kan aldus niet als bijlage bij het MER worden gevoegd. De dienst Mer gaat hiermee akkoord. Het ontbreken van de planmerscreening doet niet af aan de inhoud van het MER en de kwaliteit van het effectenonderzoek op zich.

² Het dossier van de plan-MER (Projectcode PL0135) is te raadplegen via MER-databank via <https://www.lne.be/themas/milieueffectrapportage/raadplegen-milieueffectrapportages/dossierdatabank>

De planmerscreening zal pas na de keuze over het voorkeursalternatief gefinaliseerd worden en dit in functie van de verdere stappen bij de opmaak van het GRUP. Beide milieu-effectenonderzoeken blijven evenwel complementair.

Een passende beoordeling werd ook opgemaakt en toegevoegd aan het plan-MER. IN het advies op het ontwerp-MER fase II stelde het Agentschap Natuur en Bos (op 19 februari 2016) zich akkoord met de conclusies van de passende beoordeling, zijnde dat het plan geen betekenisvolle aantasting zal veroorzaken aan de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken beschermingszones. Bijkomend stelt de dienst Mer dat de overige opmerkingen uit het advies voldoende werden ingevuld in het finale document. Het is belangrijk in ogenschouw te nemen dat er in de conclusies van het plan-MER heel wat maatregelen en elementen vervat zitten die een doorwerking zullen krijgen op het projectniveau.

4. RESULTATEN VAN HET ONDERZOEK (inhoudelijk)

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies van het gevoerde onderzoek samengevat. Aangezien veel van de studies een thematische inslag hebben, wordt dit hoofdstuk thematisch ingedeeld, waarbij ook de resultaten van het (thematisch) overleg zoals bijvoorbeeld voor landbouw, natuur, water, toerisme en recreatie worden meegenomen. De conclusies en resultaten van het onderzoek worden als volgt gebundeld:

- Scenario's Sigma-project (incl. thema's water, landbouw en natuur)
- Andere thema's (recreatie en toerisme, onroerend erfgoed, wonen, waterkwaliteit)
- Projectgebieden

4.1. Sigmaproject Demervallei (thema's landbouw, natuur en water)

4.1.1 Alternatief I = Voorkeursalternatief

Hieronder wordt, vertrekkend van de conclusies van het studiewerk aangegeven waarom alternatief I het voorkeursalternatief is en er het beste in slaagt om op een kostenefficiënte manier de doelstellingen uit de principiële beslissing, de Sigmadoelstellingen, het stroomgebiedbeheerplan en de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren.

4.1.2 Waterveiligheid

Door uitvoering van het plan wordt een beduidende daling van de piekdebieten van de Demer voorspeld t.o.v. de referentiesituatie. Dit heeft tot gevolg dat vele woningen, die momenteel overstromingsgevoelig zijn, door de realisatie van het plan niet meer zullen overstromen. Alternatief C en I scoren voor dit aspect het beste. Voor alternatief B wordt de globale waterpeildaling minder positief beoordeeld gezien bij dit alternatief een opstuwing en hogere peilen vastgesteld worden in de omgeving van de monding van de Laarbeek in vergelijking met de actuele situatie. Bij alternatief A is de impact op het hydraulisch regime het geringst omwille van de sterke debietverhoging in de zone opwaarts Aarschot bij extreme afvoeren (zie bijlage figuren). Dit is absoluut een ongewenste situatie.

Bij alle alternatieven stijgen de piekdebieten t.o.v. de bestaande toestand bij grotere terugkeerperioden (T25, T50 en T100, september 98) in de zone opwaarts Aarschot. Ter hoogte van deze locatie moet alle water immers door het zomerbed stromen, d.w.z. dat het water hier door een

soort trechter moet stromen en lokaal niet geborgen kan worden in het valleigebied daar een winterbedding ontbreekt. Deze stijging in piekdebieten bij Aarschot is eerder beperkt in alternatieven B, C en I en leidt bij Aarschot niet tot stijgende piekwaterpeilen, in tegenstelling dus tot alternatief A. Alternatief I is het best in staat de stijgende piekdebieten bij Aarschot te beperken.

Alle planalternatieven betekenen een aanzienlijke bescherming van bestaande woningen tegen wateroverlast ten opzichte van de huidige situatie omwille van de beduidende daling van de piekdebieten t.o.v. de referentiesituatie. Voor de clusters van deze knelpuntwoningen zijn randvoorwaarden opgenomen waardoor het resulterende overstromingseffect voor een groot aantal van deze woningen wegvalt. Voor de resterende woningen zullen woninggebonden oplossingen op projectniveau verder worden uitgewerkt, zodat ook deze woningen gevrijwaard zijn van wateroverlast.

Door realisatie van een daling van de piekdebieten, en door toename in overstroomde oppervlakte en bergingscapaciteit, dragen alle planalternatieven in belangrijke mate bij tot het halen van één van de hoofddoelstellingen van het plan, namelijk voldoen aan een verhoogde veiligheid tegen overstrooming binnen de Demervallei. **Alternatief A heeft het minst positieve effect op vlak van waterveiligheid, gezien de sterke debietsverhoging in de zone opwaarts Aarschot bij extreme afvoeren en de kleinste toename in bergingsvolume.**

➔ De baat 'waterveiligheid buiten plangebied' ligt daardoor bijna drie keer lager dan in het voorkeuralternatief.

Figuur 3. Simulatie. Links: huidige situatie. Midden: groenere oevers & heraansluiting meander. Rechts: natuurlijk ideaalbeeld dat benaderd wordt zonder alle dijken af te graven of de rivier volledig los te laten.

4.1.3 Natuur en landschap

Eén van de hoofddoelstellingen van het plan is het versterken van het natuurlijk en landschappelijk karakter van de Demervallei. Deze doelstelling wordt in elk van de alternatieven gerealiseerd door:

- Herstel van de natuurlijke verbinding van de waterloop en het valleigebied. Dit herstel is bij alternatief A het grootst. In dit alternatief is er een maximaal herstel van de natuurlijke verbinding tussen de Demer en het valleigebied door afgraving van de dijken en hermeandering. Tevens zijn de potenties voor de creatie van natuurlijke, gevarieerde oevers als habitat voor allerlei dier- en plantensoorten, in alternatief A het grootst. Een belangrijke randvoorwaarde blijft wel dat er steeds rekening gehouden moet worden met de veiligheidsaspecten, die de marges van 'natuurlijkheid' aangegeven.
- Verbetering van de structuurkwaliteit van de waterloop en herstel van de oeverstructuur. Hermeandering betekent een belangrijke verbetering van de structuurkwaliteit van de Demer. Bovendien is er bij alle alternatieven minstens sprake van een lengte van 11 km waterloop met natuurvriendelijke oevers. Deze positieve effecten zijn bij alle planalternatieven gelijk.
- Impact op de waterhuishouding. Door de realisatie van het plan worden in diverse deelgebieden, zoals gewent, de potenties voor de ontwikkeling en/of uitbreiding van grondwaterafhankelijke vegetaties versterkt. Hier draagt het plan (alle planalternatieven) duidelijk bij tot een herstel van de vroegere grondwaterstand. Daarnaast draagt het plan (alle planalternatieven) ook bij tot een

herstel van de natuurlijke overstromingsdynamiek, via de meanders, de verlaagde dijken en/of de bressen.

Tabel 3. Overzicht van potentieel realiseerbare oppervlakte aan habitats binnen het projectgebied

Habitattype	Totaal IHdoelen (*)	Potentie totaal (ha)
6410 (blauwgrasland)	23	Alt A: 31 ha Alt B: 34 ha Alt C: 36 ha Alt. I: 32 ha
6430 (voedselrijke ruigten)(1)	173	626
6510 (alopecurion)	152	65,25 – 683,5 ⁽³⁾
7140_meso (trilveen)	12	5-9
91EO_meso (mesotroof elzenbroek)	299	463
91EO_veb (essen-olmenbos)		346
Rbbhc (dottergrasland)	40	Alt A: 190 Alt B: 207 Alt C: 204 ha Alt. I.: 196 ha

Uitgaande van de te verwachten grondwaterstijgingen en de overstromingsfrequentie kunnen gebieden afgebakend worden waarbinnen de abiotische omstandigheden geschikt zijn voor het behoud, herstel en ontwikkeling van Europees beschermde habitats. Dit zijn echter potentiële oppervlakten, omdat immers abstractie wordt gemaakt van de inrichting en beheer van de terreinen. Uit voorgaande tabel wordt echter duidelijk dat bij de uitvoering van de verschillende alternatieven, in principe voldoende mogelijkheden worden gecreëerd om de gestelde Europese natuurdoelen voor habitats te behalen.

Vanuit de instandhoudingsdoelen en soortenbeschermingsplannen worden ook oppervlaktedoelen voorzien voor enkele ruimtebehoevende soorten:

Leefgebied van soorten	
Roerdomp	3 broedparen – 90-150ha leefgebied
Porseleinhoen	+50 ha bovenop doelen roerdomp
kwartelkoning	6 broedparen – 90-120 ha
Bruine kiekendief	Zie roerdomp

De ingrepen voorzien in elk van de alternatieven, leveren ook een positieve bijdrage aan de realisatie van leefgebied voor ruimtebehoevende soorten, temeer omdat de realisatie van bijkomend habitat tegelijk ook een bijdrage levert aan de realisatie van leefgebied voor soorten.

Met betrekking tot de Europees beschermde habitats en soorten (Natura 2000) kan globaal besloten worden dat het plan voor elk van de alternatieven de juiste randvoorwaarden creëert voor realisatie van de vooropgestelde instandhoudingsdoelstellingen, door realisatie van een meer natuurlijke grondwaterhuishouding, door creatie van natuurlijke, gevarieerde oevers en door het herstel van de

³ Grondwaterstanden zijn voor dit habitattype bepalend, gaat vaak over minieme verschillen in optimale grondwaterstand, waardoor veel gebieden net buiten optimale range van zomer- en wintergrondwaterstand vallen. Worden deze wel meegerekend wordt maximum van vork bereikt

natuurlijke verbinding tussen de waterloop en het valleigebied. Bij alternatief A zijn de potenties voor structuurherstel het grootst. Ook alternatief I en C scoren goed voor natuurlijkheid. **Alternatief B heeft het minst positieve effect op vlak van natuurlijkheid, doordat er minder valleierherstel optreedt. Dit leidt tot een verminderde baat van bijna 2mio € t.o.v. het voorkeuralternatief.**

4.1.4 Landbouw

Voor het merendeel van de landbouwpercelen in het studiegebied (ong. 64%) zal er geen verandering in de overstromingsfrequentie zijn ten opzichte van de actuele situatie. Tussen 15 en 22% van de landbouwoppervlakte zal frequenter overstroomd worden ten opzichte van de huidige situatie (afhankelijk van het planalternatief). Om het effect op landbouw te milderen, zal een flankerend landbouwbeleid worden uitgewerkt, waarbij de leefbaarheid van een landbouwbedrijf centraal staat. Het bestaat uit talrijke maatregelen die de gevolgen voor de getroffen landbouwers verzachten. Deze maatregelen zijn heel uiteenlopend en gaan van extra tijd om het landbouwbedrijf om te vormen tot financiële compensaties en ruilgronden. Een landbouweffectenrapport (LER) zal in het kader hiervan in een volgende fase worden opgemaakt.

Ca. 20% van het landbouwgebruik binnen plangebied zal niet overstroomd worden bij de alternatieven A, B en I. **Gebruiksbeëindiging heeft in Alternatief A de grootste oppervlakte (97 ha). Bij alternatief C dient het meeste schaderegeling uitbetaald te worden (224 ha) en is de landbouwoppervlakte die frequenter overstroomt, het grootste (bijna 22%).**

➔ **De landbouwkosten (3,4 mio€) zijn in alternatief C ca. 30% hoger dan in het voorkeuralternatief.**

4.2 Conclusies andere thema's

4.2.1 Thema Recreatie en toerisme

In april 2016 werd de studie 'Structuurvisie voor de recreatieve inrichting van de ANB-projectgebieden in Noordoostelijk Hageland (Witteveen en Bos) afgerond. De structuurvisie is het resultaat van een grondige inventarisatie van de bestaande recreatieve netwerken en activiteiten. Daarnaast is in voorgaande fases ook gepeild naar de verwachtingen en behoeften van de lokale partners. In samenwerking met het ANB, boswachters op het terrein, natuurverenigingen, gemeentes etc. is daarna onderzocht hoe het recreatieve aanbod kan worden versterkt. De studie werd in belangrijke mate opgevolgd en mee gestuurd door de thematische werkgroep (TWG) Toerisme en Recreatie.

Het document kan dan ook worden gezien als een eerste schriftelijke en cartografische bundeling van de ideeën of wensen van de betrokken partijen omtrent recreatie in Noordoostelijk Hageland. Tijdens de totstandkoming van de structuurvisie is deze grondig gescreend en besproken met de opdrachtgever en de thematische werkgroep Toerisme en Recreatie, die kadert binnen het Sigmoplan Demer. De focus van deze visie is duidelijk de beleefbaarheid van het (Demer)landschap. Dit maakt het een brede en maatschappelijk gedragen visie voor de toekomstige ontwikkeling van een toeristisch-recreatief aantrekkelijk gebied.

Veel meer nog dan een verzameling van recreatieve netwerken en infrastructuur is deze structuurvisie dus een leidraad die kan worden gevolgd bij de realisatie van het recreatieve aanbod op het terrein. Het biedt een kader waarbinnen verschillende projecten aangaande de recreatieve ontwikkeling

kunnen worden opgestart. Zowel de exacte locatie van een traject of een infrastruktuurelement als de uitvoeringswijze kan daarbij op projectniveau nog worden bijgesteld.

Onderzochte recreatieve gebruiksvormen:

- Wandelen,
- Fietsen,
- Kano/kajak,
- Toegang en informatie, toegangspoort (stads –en dorpskernen, stations), adrespunt, parking, infocentrum, infoborden...),
- Ruiteren,
- Recreatieve beleving (hengelen, picknick, uitkijktorens...),
- Kamperen (paalkamperen, kampeerwagenplaats).

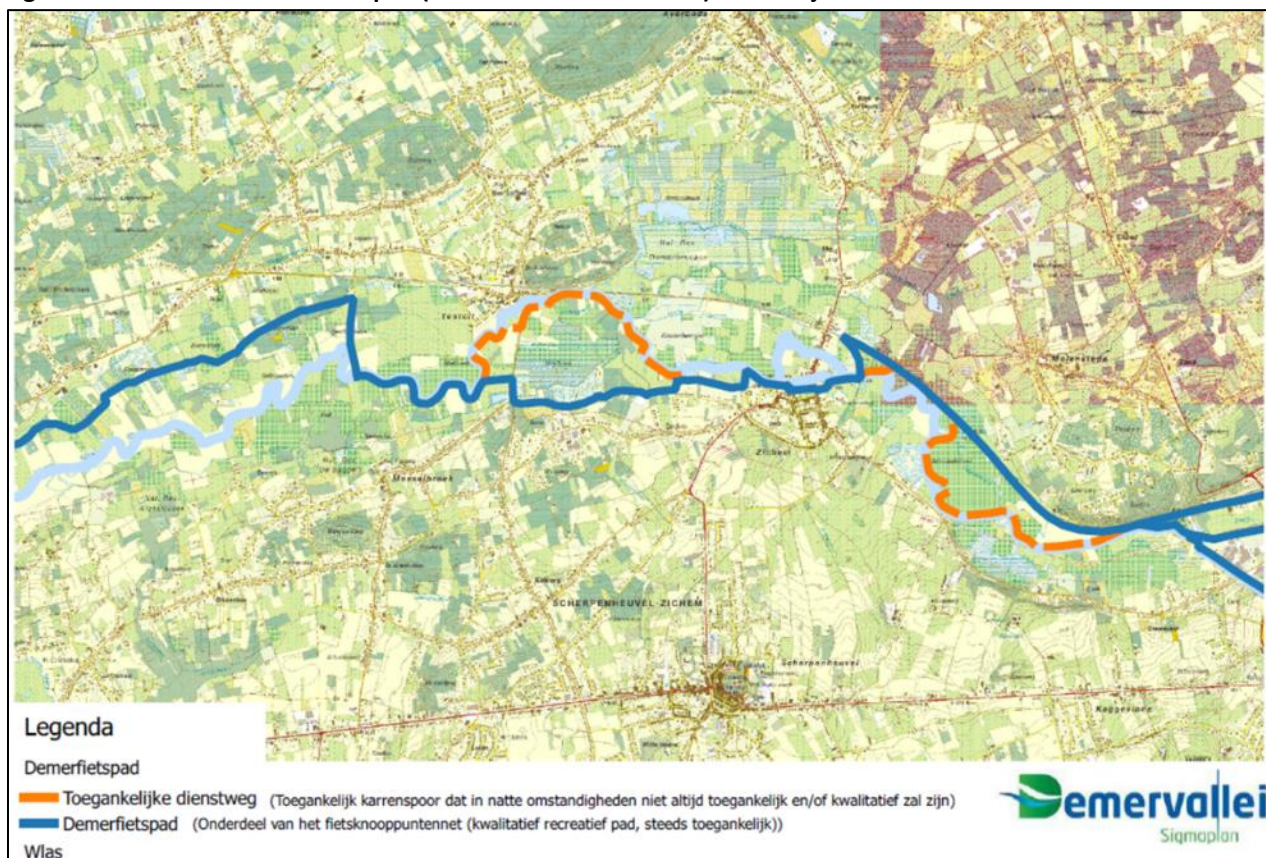
4.2.2 Demerfietspad

Het voorstel van ‘Demerfietspad’ is geënt deels op functionele, deels op recreatieve fietsroutes en –netwerken. Het resultaat duidt op de te behouden, herstelde of versterkte verbindingen parallel aan de Demer. Waar mogelijk en nuttig worden bestaande fietsroutes en –netwerk aangepast in onderling overleg en is bij voorkeur het tracé dat opgenomen wordt in het fietsknooppunten net. Het zorgt voor een gevarieerde, gestrekte min of meer rechtlijnige verbinding tussen Diest en Werchter, waarbij er een grote afwisseling is tussen fietsen in de vallei en langs de Demer. Daarnaast zijn ook een aantal bijkomende tracés aangeduid (zie verder), die vooral inzake recreatief fietsen een meerwaarde kunnen betekenen. Er zal verder moeten bekeken worden in hoeverre deze tracé ook effectief worden opgenomen in een routenet en aangeduid wordt op het terrein. De totstandkoming van dit tracé is een resultaat van het voorbereidende werk in de studie van Witteveen & Bos, in combinatie met bilateraal overleg met de betrokken gemeenten en de provincie (toerisme, mobiliteit). Tijdens het Interbestuurlijk overleg van 27/04/2016 werd de gedragenheid van de globale visie op het fietspad unaniem bevestigd.

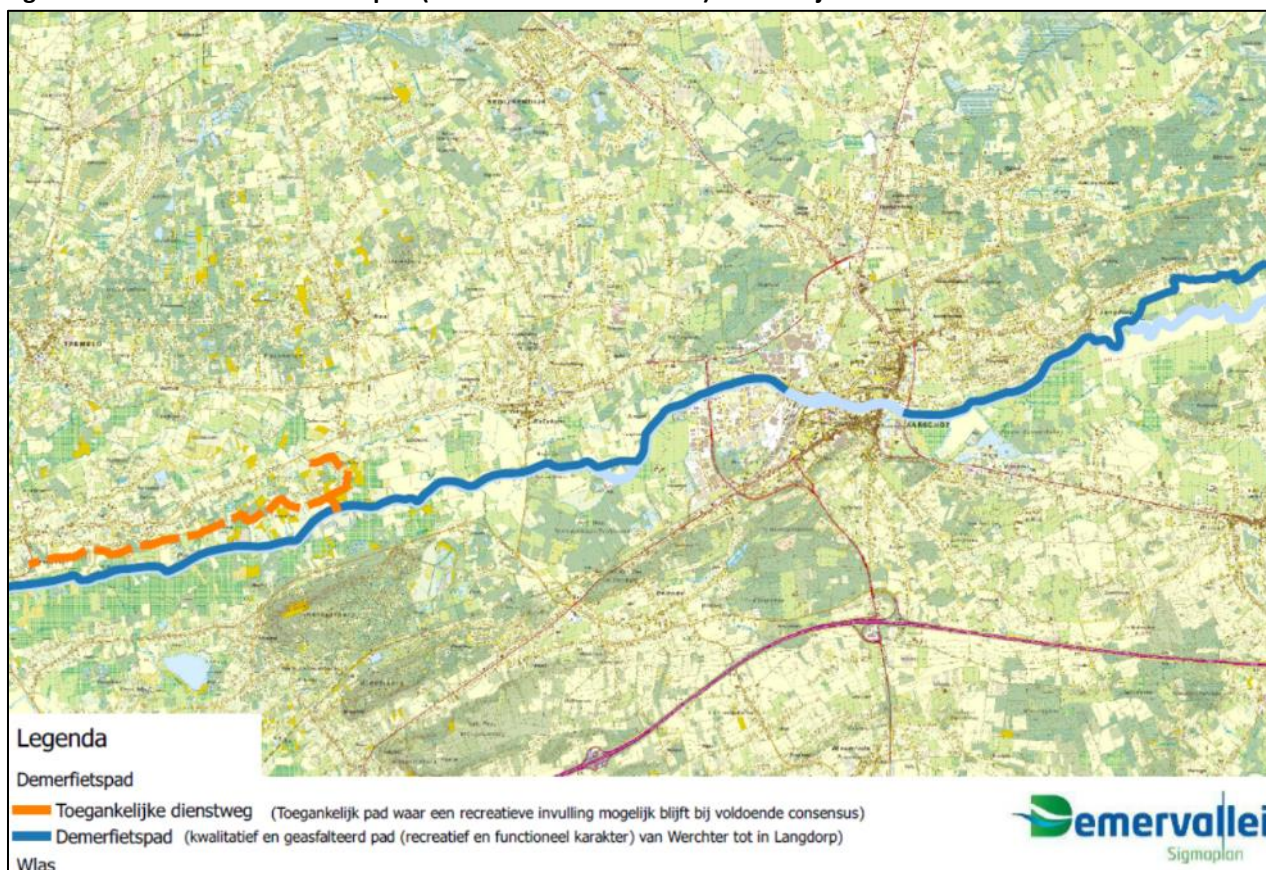
Het Demerfietspad zal in uitvoering een groot verschil kennen tussen het gedeelte stroomopwaarts en stroomafwaarts Aarschot. Stroomafwaarts Aarschot, richting Werchter, kent het bestaande fietspad zowel een recreatieve als bovenlokale functionele functie. Dit wil zeggen dat er naar uitvoering toe (en eveneens bij de uitwerking van een alternatief tracé of alternatieve oplossing van een onderbreking) rekening moet gehouden worden met het functionele karakter (dat meer verregaande eisen oplegt in vergelijking met het recreatieve net). Algemeen kan gesteld worden dat stroomafwaarts Aarschot de rechtlijnigheid, breedte (ook bij eventuele fietsbruggen) en het behoud van een verhard fietspad drie belangrijke aandachtspunten zijn.

Het tracé tussen Diest en Aarschot kent (althans voor het ‘Demerfietspad’) enkel een recreatief karakter. De functionele routes (alook de fietssnelwegen) bevinden zich op de rand of buiten het projectgebied. Alternatieve routes kunnen dus meer inspelen op het versterken van de belevingswaarde en het rustieke karakter van recreatief fietsen. Desalniettemin wordt ook hier rekening gehouden met het behoud van de rechtlijnigheid en een gezonde variatie tussen fietsen langs de Demer en door de vallei.

Figuur 4. Voorstel oost-west-fietspad (functioneel en recreatief) – oostelijk deel

Figuur 5. Voorstel oost-west-fietspad (functioneel en recreatief) – westelijk deel

Door een intensief overleg met alle partners zijn zelfs nieuwe opportuniteiten op het vlak van natuurontwikkeling en rivierherstel gedetecteerd. Er kan dus gesteld worden dat er een sterke toename is van de belevingswaarde inzake fietsen, zonder de potenties inzake natuurontwikkeling en/of rivierherstel te beperken.

4.2.3 Thema Onroerend Erfgoed

De Demervallei kent een rijke geschiedenis die veel materiële sporen heeft nagelaten. Het behouden, herstellen en in de kijker zetten van dit onroerend erfgoed is één van de ambities van het Demerproject. De realisatie van het voorkeursalternatief heeft een aantal positieve effecten op het aanwezige erfgoed, al zijn er tijdens de plan-MER-fase ook enkele aandachtspunten meegegeven.

Uit het plan-MER blijkt dat globaal gezien geconcludeerd kan worden dat de impact van het voorkeursalternatief op het **landschap** eerder positief is mits er voldoende milderende maatregelen worden genomen. De verhoging van het grondwater, het verlagen van dijken en het opnieuw inschakelen van afgesneden meanders zal de erfgoedwaarde onmiskenbaar ten goede komen. De integratie van (dijk)infrastructuur in het landschap is een aandachtspunt. Een maximale spreiding van het overstromingswater is na te streven. Wanneer dit niet het geval is, zijn milderende maatregelen te nemen die er bijvoorbeeld voor zorgen dat het overstromingswater snel kan worden afgevoerd of overstromingshoogtes lokaal kunnen worden beperkt. Het toelaten van spontane rivierprocessen blijft een doelstelling.

Wat de **archeologische erfgoed**waarde betreft, wordt de impact als gevolg van een gewijzigd overstromingspatroon neutraal beoordeeld in het milieueffectenonderzoek. Een herstel van het grondwaterpeil zal globaal gezien tot een betere conservering leiden van het archeologisch erfgoed binnen de Demervallei. Anderzijds is er de impact van infrastructuurwerken, zoals de aankoppeling van meanders of het aanleggen van dijken. Er zijn effecten te verwachten op het ongekend archeologisch erfgoed en op gekende sites (b.v. versterkingstorens Papeneusel en Aan de Kolken, de site met verdedigingswerk Spichtbroek, de verschillende amers). De versturende impact op archeologisch erfgoed is zoveel mogelijk te beperken. Wanneer ingrepen noodzakelijk zijn, is er rekening te houden met archeologisch onderzoek.

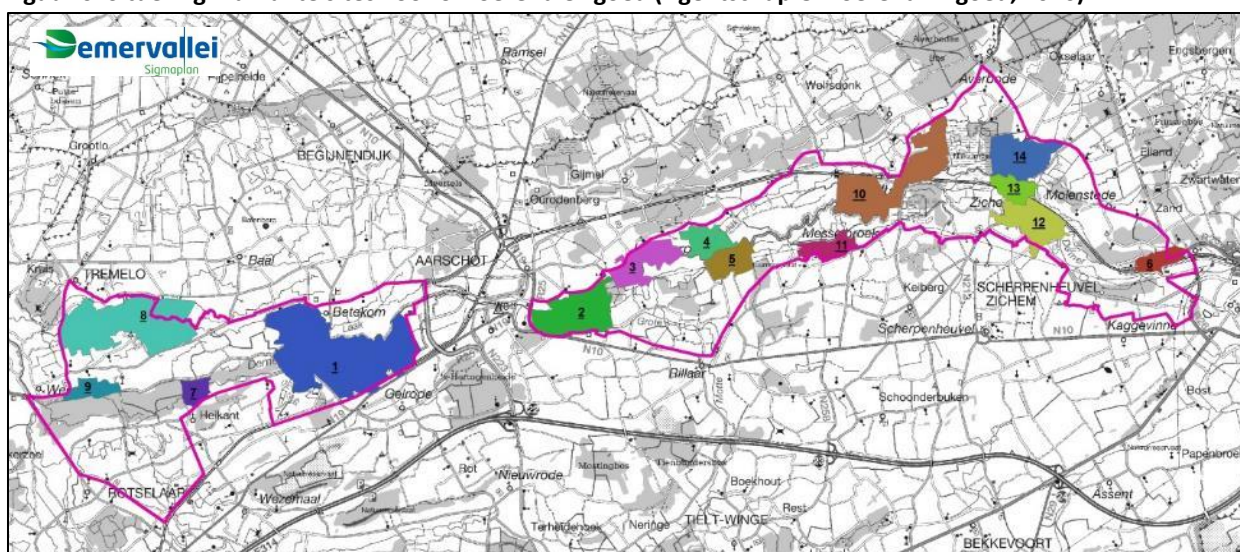
Inzake **bouwkundig erfgoed** zijn de effecten beperkt. Er is geen waardevol bouwkundig erfgoed dat bijkomend overstromingsrisico zal kennen.

Vanuit het Agentschap Onroerend Erfgoed is nagegaan wat de meest markante plaatsen zijn die de Demervallei op vlak van cultuurhistorie en landschap in Vlaanderen op de kaart zetten. Dit onderzoek resulteerde in volgende lijst van **markante sites**:

1. Aarschot (Gelrode) – Begijnendijk (Betekom): De Meander van Vorsdonk-Turfputten en het omliggende landschap met de Kastelen van Rivieren en Nieuwland, Hoeve Nieuwland en het valleigebied rond het Bruggenhof.
2. Aarschot (Aarschot): De erfgoedplaats Schoonhoven met omliggend landschap.
3. Aarschot (Langdorp): De dorpskern van Langdorp en het omliggende valleilandschap met inbegrip van de verdwenen kern van het gehucht Donk.
4. Aarschot (Langdorp): Het verdwenen landbouwgehucht de Laak met het omliggende landschap.

5. Aarschot (Rillaar): De omgeving van de Amer van Rommelaar.
6. Diest (Molenstede): De oude groeve van het Grasbos en omgeving.
7. Rotselaar (Rotselaar): Domein van het landhuis Rega's Hof.
8. Tremelo: De Veldonkhoeve en de Laakvallei.
9. Rotselaar (Werchter): De Mulderskapel en de onmiddellijke omgeving.
10. Scherpenheuvel-Zichem (Testelt): De dorpskern van Testelt en de Voortberg.
11. Scherpenheuvel-Zichem (Messelbroek): De dorpskern van Messelbroek, het valleilandschap van de Baggelt en de Schans van Messelbroek.
12. Scherpenheuvel-Zichem (Zichem): De Maagdentoren en het omliggende landschap, met inbegrip van het Oranjekasteel, een deel van de stadsvest en de stadskern.
13. Scherpenheuvel-Zichem (Zichem): De stationsbuurt van Zichem.
14. Scherpenheuvel-Zichem (Zichem): Huize Ernest Claes en de onmiddellijke omgeving.

Figuur 6: Situering markante sites voor onroerend erfgoed (Agentschap Onroerend Erfgoed, 2016)

Voor deze markante sites kan onderzocht worden of de opmaak van een erfgoedbeheersplan opportuun is, zodat het premiestelstel voor erfgoedlandschappen hier in werking kan treden. In de beschermde landschappen, stads- en dorpsgezichten, archeologische sites en voor beschermde monumenten is nu reeds het premiestelstel van het agentschap Onroerend Erfgoed van kracht.

4.2.3 Thema Wonen

Algemeen kader rond wonen, woonbehoefte en –programmatie van gemeentes, PRUP, enz. De gebieden worden hier niet in detail beschreven. Dit volgt in 4.6.

Uit het onderzoek naar en overleg over de woonprogrammatie voor de gemeente Rotselaar blijkt dat met inbegrip van een uitdoofscenario van Olifant en Leybos groep 3 een positief saldo van 15 wooneenheden. Dit wil zeggen dat, indien Olifant en Leybos groep 3 zouden verdwijnen, de herhuisvesting mogelijk is. Uit het onderzoek naar en overleg over de woonprogrammatie voor de gemeente Scherpenheuvel-Zichem blijkt dat met inbegrip van een uitdoofscenario van Roebos een positief saldo van 10. Dit wil zeggen dat, indien Roebos zouden verdwijnen, de herhuisvesting mogelijk is.

De herhuisvesting en sociale begeleiding bij herlocalisatie vanuit Olifant, Leybos 3 en Roebos werd mee onderzocht en uitgewerkt in het provinciaal begeleidingsplan in kader van het provinciale planningsproces rond permanent bewoonde weekendverblijven, campings en residentiële woonwagenterreinen.

4.2.4 Thema Waterkwaliteit en drinkwater

De exploitatie van de waterwingebieden of de waterzuiveringsactiviteiten in de Demervallei te Vinkenbergh, Weerdelaak en Schoonhoven kunnen gegarandeerd worden. De invulling van de sites zal echter beter georiënteerd worden naar hun ligging in het valleigebied. Zo worden de functies rond waterwinning, drinkwaterproductie en openruimtefuncties beter met elkaar verweven. Het waterwingebied te Testelt is niet in gebruik. Ook wordt er op termijn geen behoefte voor nodig geacht. Deze site zal daarom invulling krijgen in de natuurstructuur van de vallei.

4.3 PROJECTGEBIEDEN

Het onderzoek naar de scenario's in de projectgebieden, zoals hierboven omschreven, levert volgende resultaten op. Een meer gedetailleerde beschrijving van de gebieden en de mogelijke toekomstige inrichting wordt gegeven in de studie rond het milieuonderzoek (2015/2016).

4.3.1 Gebied 1. Woonuitbreidingsgebied Averbode

Het niet ingevulde woonuitbreidingsgebied van Averbode omvat een oppervlakte van 15ha ten zuiden van de kern van Averbode (gemeente Scherpenheuvel-Zichem). De omgeving wordt gekarakteriseerd door de Westelsebaan (N212) in het oosten, de Testeltsesteenweg in het westen. Ten zuiden bevindt zich het bos- en vijvergebied Vierkensbroek.

Voor het voorstel voor het woonuitbreidingsgebied Averbode zijn volgende inzichten en onderzoeken relevant:

- Beleidscontext
 - Vlaamse doelstellingen inzake waterveiligheid (signaalgebieden), landbouw, natuur, bos en onroerend erfgoed
 - Gemeentelijke doelstellingen inzake wonen
- Onderzoeken
 - Voorbereidend milieuonderzoek van de projectgebieden
 - Maatschappelijke Kosten-Baten Analyse (MKBA)

Uit de resultaten van de onderzoeken blijkt samengevat:

- Behoud de openruimtefunctie van het signaalgebied in het westzuidwesten van het gebied past binnen de doelstellingen van het Vlaamse en gemeentelijke beleid;
- De gevolgen voor diverse milieudisciplines blijven bij een gedeeltelijke invulling van het woonuitbreidingsgebied zeer beperkt, hoewel rekening gehouden moet worden met landschappelijke en archeologische waarden en de effecten van de lozing van afvalwater.

Uit het onderzoek naar en overleg over de woonprogrammatie voor de gemeente Scherpenheuvel-Zichem blijkt dat:

- Een beperkte aansnijding van het woonuitbreidingsgebied is voldoende om de woonbehoefte in de toekomst op te vangen. Ook bij het verdwijnen van de woonfunctie in de cluster weekendverblijven Roebos. De aansnijding van het woonuitbreidingsgebied op korte termijn is niet gewenst;
- herstel en versterking van de openruimtestructuur in het westzuidwestelijke deel van het gebied past binnen de gemeentelijke ruimtelijke visie;

De resultaten van deze onderzoeken werden samengelegd en ten opzichte van elkaar en de beleidscontext afgewogen.

Er kan bijgevolg besloten worden dat een ontwikkeling voor het woonuitbreidingsgebied Averbode kan uitgebouwd worden volgens volgende krachtlijnen:

- Beperkte woonontwikkeling (ca. 2.3ha) in het oostelijke deel van het gebied, aansluitend op de bestaande woonkern;
- Vrijwaring de overstromingsgevoelige zones en behoud en versterking van het bestaande bosje, als onderdelen van de natuurlijke en agrarische structuur in de vallei.

4.3.2 Gebied 2. Cluster weekendverblijven Roebos

De cluster weekendverblijven Roebos situeert zich ten westen van Zichem, in het openruimtegebied ten zuiden van de Demervallei en is 15,3 ha groot. Het gebied wordt gekenmerkt door enkele weekendverblijven en een groot aantal vijvers. De omgeving wordt gekarakteriseerd door structuurbepalende elementen zoals De Dijk/Pelgrimsstraat in het westen en Weg Messelbroek in het zuiden. In het noorden vormen de Laarbeek en de Demer met het bos- en vijvergebied Doodbroek de grens. Voor het voorstel voor de cluster weekendverblijven Roebos zijn volgende inzichten en onderzoeken relevant:

- Beleidscontext
 - Vlaamse doelstellingen inzake waterveiligheid, landbouw, natuur, bos en onroerend erfgoed
 - Provinciale doelstellingen inzake recreatie en clusters weekendverblijven
 - Gemeentelijke doelstellingen inzake wonen en recreatie
- Onderzoeken
 - Plan-MER Sigmaphan
 - Voorbereidend milieuonderzoek van de projectgebieden
 - Maatschappelijke kosten-baten analyses
 - Studie Witteveen&Bos

Uit de resultaten van de onderzoeken blijkt samengevat:

- Behoud van de openruimtefunctie en het vrijwaren van het overstromingsgevoelig gebied rond de vijvers wordt positief beoordeeld vanuit diverse milieudisciplines;
- Negatieve gevolgen van de bestaande recreatieve functies zijn beperkt voor de omliggende natuurfunctie, hoewel de lozing van afvalwater negatieve impact kan hebben;
- De zone is niet goed ontsloten, wat in rekening gebracht moet worden bij het behoud van de recreatieve functies;
- Negatieve gevolgen voor de bewoners bij uitdoving zijn deels te ondervangen door het toepassen van het draaiboek van de provincie rond herhuisvesting en sociale begeleiding.

Uit het onderzoek naar en overleg over de woonprogrammatie voor de gemeente Scherpenheuvel-Zichem blijkt dat:

- De ontwikkeling van de cluster naar (kleinschalig) wonen niet gewenst is;
- Herstel en versterking van de natuurlijke structuur in het noordelijk deel van de cluster past binnen de gemeentelijke ruimtelijke visie;

De resultaten van deze onderzoeken werden samengelegd en ten opzichte van elkaar en de beleidscontext afgewogen.

Er kan bijgevolg besloten worden dat een ontwikkeling voor cluster weekendverblijven Roebos kan uitgebouwd worden volgens volgende krachtlijnen:

1. Actief herstel van het valleigebied in het noordwestelijk deel van de cluster met ook actieve herhuisvesting van de bewoners;
2. Vrijwaring van de overstromingsgevoelige zones, als onderdelen van de Demervallei;
3. Behoud van de laagdynamische recreatieve functie rond de Spechtstraat, afgestemd op de omliggende natuurgebieden en de beperkte toegankelijkheid van het gebied.

4.3.3 Gebied 3. Laak buiten stedelijk gebied

De Laak heeft op twee grote vlakken een relatie met de Demervallei. In het kader van integraal waterbeheer worden op twee locaties, net stroomopwaarts Aarschot en net stroomafwaarts de westelijke Ring, twee acties ondernomen die de watervoering van de Grote Laak herstellen. Net stroomopwaarts Aarschot (wijk Bekaf), neemt de stad Aarschot, in samenwerking met AP&D, het Agentschap Natuur en Bos en Waterwegen & Zeekanaal, initiatief om het basisdebiet van de Laak te herstellen (200 l/s). het herstel van de waterhuishouding is een eerste stap richting het verder versterken van de Laak als groenblauw lint doorheen de stad. Net stroomafwaarts de westelijke ring is er binnen Sigma een actie opgenomen welke een gecontroleerde overstort voorziet via de meander op de rechteroever van de Demer. Bij hoge waterstanden op de Demer zal een beperkte en gecontroleerde hoeveelheid Demerwater kunnen afvloeien via de Laak. Een totaalafvoer van zowel regen –als Demerwater wordt beperkt tot een maximum van 4m³/s, om de huidige afvoercapaciteit van de Grote Laak niet te overschrijden.

Op basis van toekomstige regenwaterafkoppelingsprojecten en eventuele herstelmaatregelen langsheen de Laak kunnen deze debieten worden afgestemd en bijgestuurd.

Daarnaast is in het kader van de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur, regio Hageland, op Vlaams niveau (AGNAS), een gebiedsvisie uitgetekend voor de Laakvallei, dewelke enerzijds aansluit bij de gebiedsvisie voor de Demer, en anderzijds invulling geeft aan de ruimtelijke principes zoals opgenomen in de structuurvisie voor het Hageland, alsook de aanduiding van de Laakvallei als groene drager binnen de gemeentelijke structuurplannen. In eerste instantie bevestigt deze gebiedsvisie de huidige toestand op het terrein inzake landbouw en natuur. Daarnaast wordt er ook rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen betreffende beheersing van overstromingen, verweving natuur – landbouw, ontsluiting via trage wegen enz. Deze toekomstvisie werd in een werkgroep (Vlaamse, provinciale en lokale administraties, middenveld) uitvoerig doorgesproken. Diverse ontwikkelingsscenario's werden daarnaast nog verder onderzocht in een voorbereidend milieuonderzoek van de projectgebieden.

De gebiedsvisie voor de Laak in het buitengebied maakt volgende acties mogelijk:

- Potenties op vlak van natuur, landbouw, water, landschap, recreatie
- Aanduiding van het gebied tussen Demer en Laak als reservegebied voor waterberging
- Herstel halfopen en gevarieerd cultuurlandschap
- Natuurlijk herstel van de waterloop (ecologische en fysicochemische kwaliteit)
- Behoud en versterking bestaande landbouwstructuur + analyse bestaande zetels: Veldonkhoeve en manege
- Opmaak van een uitgebreid bosbeheerplan
- Recreatie onder de vorm van weekendverblijventerreinen: Guldentop, Vossebergen, Vondelweg (weekendverblijven) en Klokkenberg (camping) in Rotselaar, en Hoevestraat en Veldonkstraat (weekendverblijven) in Tremelo. Voor alle boven vernoemde terreinen op het grondgebied van Rotselaar (uitgezonderd camping Klokkenberg, deze blijft behouden als bestemming recreatiegebied) wordt een ontwikkelingsperspectief naar kleinschalig wonen vooropgesteld. Voor Tremelo is het provinciaal planproces stopgezet
- Acties rond trage wegen i.f.v. toegankelijkheid Laakvallei

4.3.5 Gebieden 5 en 6. Demerbroekpark

Het Demerbroekpark betreft het gebied tussen de kern van Werchter en de Demer en omvat het woonuitbreidingsgebied Werchter, de clusters weekendverblijven Olifant en Leybos 3 en het omliggende valleigebied. In dit gebied bevinden zich momenteel een niet ingevuld woonuitbreidingsgebied en verder naar het oosten een valleigebied met daarin de clusters weekendverblijven Olifant en Leybos 3. Tussen het woonuitbreidingsgebied en de Demer is een openruimte (valleigebied) dat deels 'droog' (westelijk deel) en deels 'nat' is. Langsheen de Demer bevinden zich enkele oude meanders, verschillende vijvers en een fietspad.

Het woonuitbreidingsgebied Werchter heeft een oppervlakte van ongeveer 13,6 ha en strekt zich uit ten oosten van de Nieuwebaan (N21). In het gebied bevinden zich de Chiro van Werchter en een tafeltennisclub. Structuurbepalende elementen in de omgeving zijn de Hogeweg (in het noorden) en de Demer (in het zuiden).

De clusters van weekendverblijven Olifant en Leybos groep 3 zijn gelegen in de Demervallei ten oosten van de kern van Werchter (Rotselaar). Beide clusters van kleinere groepjes verblijven zijn geïsoleerd gelegen en bevinden zich op de rechteroever van de Demer. De clusters Olifant hebben een totale oppervlakte van ongeveer 3,7 ha. Leybos groep 3 heeft een oppervlakte van 0,6 ha. Structuurbepalende elementen in de omgeving zijn de Varentstraat (in het noorden) en de Demer (in het zuiden). De cluster Olifant worden ontsloten door de straat Olifant. Leybos 3 sluit aan op de straat Leybos. Beide straten takken in het noorden aan op Hoogland.

Voor het voorstel voor Demerbroekpark zijn volgende inzichten en onderzoeken relevant:

- Beleidscontext
 - Vlaamse doelstellingen inzake waterveiligheid, landbouw, natuur, bos en onroerend erfgoed
 - Provinciale doelstellingen inzake recreatie en weekendverblijven
- Onderzoeken
 - Plan-MER Sigmoplan (incl; cumulatieve effecten) waarbij volgende drie alternatieven (twee ifv wonen) werden onderzocht:
 - Herstel open ruimte (basisvariant)
 - Dijk rond Olifant (variant 1)
 - Dijk langs Demer (variant 2)

- Voorbereidend milieuonderzoek van de projectgebieden. Hierin werden o.b.v. van drie scenario's, drie inrichtingsscenario's en zeven bestemmingsalternatieven voor Olifant/Leybos en een specifiek scenario voor het WUG Werchter onderzocht.
- Maatschappelijke kosten-baten analyses
- Studie Witteveen&Bos

Uit de resultaten van de onderzoeken blijkt samengevat:

- De weekendverblijven geïsoleerd zijn gelegen in VEN-gebied
- De cluster weekendverblijven gelegen is in effectief overstromingsgevoelig gebied
- Conclusies uit het plan-MER:
 - Behoud van de clusters weekendverblijven Olifant en Leybos 3 heeft een significant negatieve milieu-impact en knelpunten op vlak van verschillende milieudisciplines. Vanuit diverse aspecten zoals landschap, fauna, flora en waterveiligheid is het behoud van deze cluster van weekendverblijven minder aangewezen, omwille van zijn versnipperende ecologische invloed, de negatieve impact op de landschappelijke waarde en het verlies van waterbergend vermogen;
 - Er worden diverse positieve effecten opgelijst bij ontsnippering door het niet behouden van de clusters weekendverblijven;
 - Er zijn positieve effecten in diverse milieudisciplines bij herstel en verdere ontwikkeling van de vallei. Het gebied heeft potenties om verschillende openruimtefuncties op te nemen.
 - De grondwatertafel zal door de uitvoering van het voorkeursalternatief I wijzigen. Het ondiepe bodempeil van de meanders en de drempels in de Demer zullen zorgen voor een opstuwning van het oppervlaktewater in de Demer in de zomer, waardoor er hogere grondwaterstanden in de Demervallei zullen ontstaan. Er werd aangetoond dat de ingrepen geen effect hebben buiten de vallei, maar wel effect hebben op het grondwatersysteem in de valleigronden zelf. Op pg.276 wordt aangehaald dat specifiek voor de cluster weekendverblijven Olifant de wintergrondwatertafel tot 65 cm onder het maaiveld kan uitstijgen, zodat grondwateroverlast kan ontstaan. Er wordt gemeld dat hoge grondwaterstanden in een woning rottende en/of loskomende vloeren, een muffe lucht, vochtplekken, afbladerend stucwerk en schimmelvorming veroorzaken. Het leven in een te vochtige woning kan ook resulteren in gezondheidsklachten.
 - De waterproblematiek bij behoud van de clusters weekendverblijven Olifant en Leybos 3 is moeilijk oplosbaar en bovendien kostelijk en verzwakt geïntegreerde aanpak van de vallei en de uitwerking van het voorkeursalternatief. Verdere gegevens op vlak van de waterbeheersing worden bij de projectuitwerking concreet onderzocht.
- Uit divers onderzoek en overleg blijkt verder:
 - Er is een grote potentie voor het gebied bij een geïntegreerde ontwikkeling van de rechteroever, inclusief hermeandering (meander nr.30) en landschappelijk geïntegreerde en laagdynamische recreatie (fietsen, wandelen, kajak/kano, speelbos, onthaalpunt...), beperkte woonontwikkeling, behoud landschappelijke kenmerken met zichten en natuurlijke versterking van de vallei, waaronder ook de realisatie van Europese natuurdoelen in samenhang met hermeandering. Hierbij moet de beperkte woonontwikkeling landschappelijk geïntegreerd zijn, met klimaatneutrale ambities en met maatschappelijke waarden (volkstuintjes...);
 - Negatieve gevolgen voor de bewoners van de clusters weekendverblijven zijn deels te ondervangen door het toepassen van het draaiboek van de provincie rond herhuisvesting en sociale begeleiding;

De resultaten van het onderzoek en overleg werden samengelegd en ten opzichte van elkaar en de beleidscontext afgewogen. Hierbij werd vastgesteld dat de samenhang en onderlinge verbanden zo groot zijn dat de verdere ontwikkeling voor dit gebied enkel op een geïntegreerde manier kan worden benaderd. Er kan bijgevolg besloten worden dat een ontwikkeling voor rechteroever Werchter kan uitgebouwd worden volgens volgende krachtlijnen:

- Inrichting van een Demerbroekpark met oog op de recreatieve positionering van Werchter. Dit met landschappelijk geïntegreerde en laagdynamische recreatie (fietsen, wandelen, kajak/kano, speelbos, onthaalpunt...), beperkte woonontwikkeling, behoud landschappelijke kenmerken met zichten en natuurlijke versterking van de vallei;
- Actief herstel van de openruimte ter hoogte van de clusters weekendverblijven Olifant en Leybos 3 met ook actieve herhuisvesting van de bewoners;
- Uitbouw van een attractief fietspad (zomerdijk) tussen de Demer en zijn meanders, naast de veiligheidsdijk (dienstweg), met respect voor de privacy.

Figuur 7. Mogelijke inrichting Rechteroever Werchter (Demerbroekpark)

5. BELEIDSTOETS

In de bijlage is een uitgebreide tabel opgenomen met een overzicht van alle relevante juridische en beleidsmatige documenten.

6. MAATSCHAPPELIJKE KOSTEN EN BATEN

6.1 Samenvatting

In het kader van de herinrichting van de Demervallei en Laak tussen Diest en Werchter werden diverse onderzoeken gedaan naar maatschappelijke kosten en baten. Zo werd in kader van het Sigmaproject een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) uitgevoerd en werd ook voor de projectgebieden op hoofdlijnen een inschatting gemaakt van de maatschappelijke kosten en baten.

Een MKBA brengt de voor- en nadelen van geplande ingrepen voor alle betrokkenen – overheid, bedrijven en burgers – in beeld. Indien de baten van alle partijen die voordeel hebben samen groter zijn dan de projectkosten plus de kosten van allen die nadeel ondervinden, is het project maatschappelijk gezien verantwoord.

Bij de kosten batenberekening worden de baten in euro's uitgedrukt in de mate dat deze een bijdrage aan het welzijn van mensen leveren. Hierbij wordt enkel de **maatschappelijke scope** beschouwd en **niet de ecologische** kosten en baten. Via de monetaire waardering kan immers niet worden bepaald wat de intrinsieke/absolute waarde van natuur is, want deze is oneindig aangezien de mens van de natuur afhankelijk is voor zijn overleving. Daarom is het raadzaam zowel de kwalitatieve als kwantitatieve resultaten gelijkaardig te analyseren, met het oog op beleidskeuzes.

Voor de MKBA in het kader van het **Sigmaproject** was een belangrijk aspect het samengaan van natuurontwikkeling en een toename van de veiligheid. Daarnaast werden andere thema's in rekening gebracht met name toerisme en recreatie, landbouw, onroerend erfgoed en archeologie en tot slot ook socio-economische ontwikkelingen, als nevendoelestellingen van het Sigmaproject.

Uit dit onderzoek kunnen volgende globale conclusies voor de maatschappelijke impact geformuleerd worden (zie ook tabel 5 op p. 33):

- a. Alternatief A: Scoort hoog op vlak van natuurbaten, maar met een grote negatieve impact op de landbouwactiviteiten in de vallei door frequente overstromingen. Hieruit vloeien dan ook maatschappelijke kosten. Daarnaast brengt het alternatief ook hoge maatschappelijke kosten bij inrichtingswerken, de ontwikkeling van het toeristisch-recreatief netwerk en functioneel fietsnetwerk edm. Daarnaast kan het alternatief an sich niet de nodige veiligheidsgaranties bieden, zodat hieruit ook een significante maatschappelijke kost vloeit.
- b. Alternatief B: Dit alternatief draagt het minst bij tot het herstel van het valleilandschap, maar vrijwaart het meeste landbouwgrond van overstromingen. Daarnaast draagt het in vergelijking met alternatief C en I minder bij tot een goede waterveiligheid en de verlaging van de hoogwaterpeilen. Deze aspecten leveren bijgevolg een minder grote maatschappelijke baat en zelfs eventuele kosten om de niet geleverde baten op te heffen.
- c. Alternatief C: Laat landbouwgronden enerzijds minder frequent overstroomd maar treft wel een grotere landbouwoppervlakte. , Ook op natuurvlak is er meer valleierstel dan in alt. B, maar minder dan in alternatief A. . Alternatief C scoort goed voor de baten 'waterveiligheid' en biedt grote kansen om de stijgende piekdebieten in Aarschot te beperken.
- d. Alternatief I: Brengt een beter evenwicht door het niet te frequent onder water zetten van een aanvaardbare oppervlakte landbouwgrond, een valleierstel gelijkwaardig aan alt. C en veiligheidsbaten beter dan alternatief C. Dit geeft globaal de grootste positieve effecten voor de verschillende aspecten. Alternatief I is kosteneffectief en vormt het compromis tussen natuur, waterveiligheid, landbouw, onroerend erfgoed , toerisme en recreatie.

Voor **enkele projectgebieden** werd op hoofdlijnen een inschatting gemaakt van maatschappelijke kosten en baten met als doel een inzicht te krijgen in de mogelijke kosten en baten die kunnen optreden voor diverse ontwikkelingsscenario's. Gezien het om een inschatting op hoofdlijnen gaat, werd voornamelijk de focus gelegd op een kwalitatieve benadering.

Uit dit onderzoek kunnen volgende globale conclusies voor de maatschappelijke impact geformuleerd worden:

- a. Woonuitbreidingsgebied Averbode: Met een overwogen bouwdichtheid blijkt de beperkte ontwikkeling van het woongebied mét het behoud van achterliggende openruimte, de grootste maatschappelijke baten op te brengen. Aspecten van landschap, waterveiligheid, landbouw en wonen zijn hierin gevat.
- b. Weekendverblijfszones Roebos en Olifant: Bij herstel van de openruimte op deze sites is de maatschappelijke kost van herlocalisatie en sociale begeleiding van inwoners en eigenaars het grootste. Deze kosten zijn echter af te wegen tegen een herstel van het landschap, het natuurlijke gebruik van de vallei voor water en waterveiligheid, een robuuste natuurlijke structuur voor fauna en flora, een aaneengesloten toeristisch-recreatief-toegankelijke vallei,... het geen als grote maatschappelijke baten beschouwd kunnen worden.
- c. de Laak: Diverse scenario's zijn een afweging tussen baten bij toegankelijkheid van het gebied, natuurinrichting, economisch gebruik voor de landbouw,... en de kosten die eventueel gepaard kunnen gaan bij verlies aan economische landbouwland, natuurinrichting, enz.

Uit beide onderzoeken blijken duidelijke resultaten die de maatschappelijke gevolgen schetsen van de keuze voor de toekomstige ontwikkeling van Demervallei en Laak.

6.2 Planalternatieven A, B, C en I

De scope van de MKBA in kader van Sigma omvat enerzijds 4 planalternatieven die het ganse gebied overspannen en anderzijds een detailanalyse van 4 projectgebieden.

Om kosten en baten met elkaar te vergelijken, worden ze teruggebracht naar hun actuele waarde in het basisjaar (2015). Voor de verdiscontering van de kosten en baten naar een basisjaar wordt volgens de aanbevelingen van de Standaardmethodiek een discontovoet van 4 % gehanteerd.

Binnen de gebiedsoverkoepelende MKBA worden ingrepen gedefinieerd binnen 4 planalternatieven vergeleken met een nulalternatief (referentiesituatie). Telkens werden de inrichtingskosten (grondwerken, kunstwerken, aanleg dienstweg) afgewogen tegen 6 effecten:

- Waterveiligheid
- Effecten op landbouw
- Waterkwaliteit Demer
- Toename oppervlakte en kwaliteit natuur
- Effecten op recreatie en toerisme
- Zicht omwonenden door aanleg dijken

Elk onderzocht planalternatief bestaat uit volgende ingrepen:

- Alternatief A: veiligheidsdijken ter hoogte van woningen en industrie, afgraven Demerdijken in open ruimte, aansluiting 28 meanders incl. 24 drempels;
- Alternatief B: veiligheidsdijken ter hoogte van woningen en industrie, aansluiting 28 meanders incl. 24 drempels;

- Alternatief C: veiligheidsdijken ter hoogte van woningen en industrie, aansluiting 28 meanders incl. 24 drempels, voorzien van 11 bressen (100 m breed) in Demerdijken.
- Alternatief I: veiligheidsdijken ter hoogte van woningen en industrie, aansluiting 30 meanders incl. 24 drempels, voorzien van 8 bressen (100 m breed, hoogte geoptimaliseerd t.o.v. alt. C) in Demerdijken.

Bijkomend wordt de veiligheid verhoogd door bijkomende lokale ingrepen, zoals verruiming van duikers, knippen en de afkoppeling van de Kleine Hulpe.

Onderstaande tabel toont de uitkomsten van de analyse, als minimum en maximumwaarde. Conform de Standaardmethodiek MKBA werd een perpetuele (oneindige) tijdshorizon gehanteerd.

Op basis van de gemonetariseerde effecten kan gesteld worden dat de 4 planalternatieven een positieve bijdrage aan de maatschappelijke welvaart kunnen leveren. In het minimumscenario, waarbij de baten met lage kengetallen worden berekend, zijn er voor de 4 planalternatieven netto baten van 21 tot ruim 31 miljoen euro. De netto baten in het maximumscenario schommelen tussen 104 en ruim 117 miljoen euro. Uit het kosten-batensaldo vallen de betere resultaten van Alternatief B, C & I t.o.v. Alternatief A op. Zeker in het minimumscenario springt dit verschil in het oog (21 miljoen euro t.o.v. 29-31 miljoen euro, zijnde een stijging met 45%). De oorzaak hiervan zijn de hogere investeringskosten in Alternatief A, te wijten aan het afgraven van de huidige Demerdijken (grondwerken) en het aanleggen van een nieuwe dienstweg op dit tracé.

De belangrijkste kostenposten zijn de grondwerken voor veiligheidsdijken en hermeandering. Op basis van een gedetailleerde grondbalans en eenheidsprijzen (per m³) voor respectievelijk hergebruik (inclusief grondverbetering), aanvoer en afvoer van grond worden de totale kosten van grondverzet berekend. Daarnaast springen de kosten voor de aanleg van een dienstweg/recreatief pad rondom meanders & langsheen het afgegraven Demertracé in het oog. Het recht van voorkoop, de verwerving van gronden binnen de 10 meter zone vanaf oevers/dijken en de verwerving van ingesloten landbouw- en natuurgebieden vormen met 6,3 tot 6,6 miljoen euro de derde grootste kostenpost. Alle kosten in rekening genomen, is Alternatief A het duurste planalternatief. Zo is dit alternatief bijna 30% duurder dan Alternatief B, C of I.

De ingrepen zorgen voor baten waterveiligheid, natuur, recreatie en toename waterkwaliteit (in volgorde van belangrijkheid). De waterveiligheidsbaten zijn bepaald door de (economische) schade bij optredende wateroverlast te vermenigvuldigen met de afname in overstromingskans. De natuurbaten werd in geld omgezet op basis van een locatie-specifieke studie die de betalingsbereidheid in kaart brengt. De Natuurwaardeverkenner (versie 2.0.) bood ten slotte een zicht op recreatie en waterkwaliteit.

Tabel 4. Overzicht van de totale kosten en baten voor de 4 alternatieven, zoals gedefinieerd in plan-Mer Demervallei. Perpetuele netto contante waarde (in duizenden €, prijzen 2015).

MINIMUM SCENARIO perpetueel				
	Alternatief A	Alternatief B	Alternatief C	Alternatief I
BATEN				
Waterveiligheid binnen gebied	31.251	30.999	32.122	31.450
Waterveiligheid buiten gebied	586	1.392	1.795	1.675
Natuur	28.114	24.651	26.390	26.469
Waterkwaliteit rivier	1.513	1.558	1.558	1.598
Recreatie en toerisme	7.645	7.872	7.872	7.872
TOTALE BATEN	69.110	66.473	69.737	69.065
	Alternatief A	Alternatief B	Alternatief C	Alternatief I
KOSTEN				
Voortraject (studies en procedures)	1.156	1.156	1.156	1.156
Verwervingen	6.380	6.564	6.619	6.562
Ingrepen: grondwerken	10.283	8.841	8.957	8.957
Kunstwerken en technische ingrepen	3.440	3.489	3.688	3.631
Andere (inzaaien, dienstweg)	12.127	4.287	3.870	4.465
Landbouw (onteig. & schadeverg.)	2.957	2.025	3.242	2.572
Exploitatie- en onderhoudskosten	11.569	10.462	10.600	10.275
TOTALE KOSTEN	47.913	36.825	38.132	37.618
SALDO BATEN - KOSTEN	21.197	29.648	31.605	31.446

MAXIMUM SCENARIO perpetueel				
	Alternatief A	Alternatief B	Alternatief C	Alternatief I
BATEN				
Waterveiligheid binnen gebied	77.296	76.762	79.487	77.836
Waterveiligheid buiten gebied	1.757	4.176	5.384	5.026
Natuur	45.058	39.508	42.294	42.421
Waterkwaliteit rivier	5.444	5.606	5.606	5.750
Recreatie en toerisme	22.936	23.617	23.617	23.617
TOTALE BATEN	152.491	149.670	156.387	154.649
	Alternatief A	Alternatief B	Alternatief C	Alternatief I
KOSTEN				
Voortraject (studies en procedures)	1.156	1.156	1.156	1.156
Verwervingen	6.380	6.564	6.619	6.562
Ingrepen: grondwerken	10.283	8.841	8.957	8.957
Kunstwerken en technische ingrepen	3.440	3.489	3.688	3.631
Andere (inzaaien, dienstweg)	12.127	4.287	3.870	4.465
Landbouw (onteig. & schadeverg.)	3.537	2.406	3.939	3.067
Exploitatie- en onderhoudskosten	11.569	10.462	10.600	10.275
TOTALE KOSTEN	48.492	37.206	38.830	38.113
SALDO BATEN - KOSTEN	103.999	112.463	117.558	116.536

De baten zijn per planalternatief ongeveer gelijkaardig waarbij Alternatief A iets beter scoort voor natuur. Alternatieven C en I scoren best op de baten waterveiligheid. Voor waterkwaliteit en recreatie zijn de baten nagenoeg gelijk over de 4 alternatieven heen. Eén van de onderzochte planeffecten vertoont een netto kost, nl. landbouw. De grootste landbouwimpact hiervoor werd berekend op basis van de bedrijfseconomische landgebruikswaarde en is het meest negatief voor Alternatief A. Voor het effect “zicht omwonenden” werden geen significante effecten opgetekend.

Uit de sensitiviteitsanalyse blijkt dat deze resultaten als robuust kunnen worden beschouwd. Het wijzigen van verschillende parameters behoudt de richting van de resultaten: een positief saldo in zowel het minimum- als maximumscenario. Als eindconclusie kan er gesteld worden dat er vanuit de kosten batenanalyse een voorkeur uitgaat naar het Alternatief C en I.

Besluit: Alternatief I is kosteneffectief en vormt het compromis tussen natuur, waterveiligheid en landbouw. De maatschappelijke kosten-batenanalyse toont voor Alternatief I een hoge maatschappelijke rendabiliteit aan (31-116 mio€ baten), in termen van vermeden overstromingschade, baten van nieuwe natuurontwikkeling en toeristisch-recreatieve baten. Een tijdige uitvoering van voorkeuralternatief is zeer belangrijk om die maatschappelijke rendabiliteit te verzekeren.

6.3 Projectgebieden

Specifiek voor de projectgebieden binnen de Demervallei van Diest tot Werchter worden de kosten en baten van inrichtingsalternatieven op hoofdlijnen tegenover elkaar afgewogen. Voor elk deelgebied werden volgende toekomstscenario's bepaald:

Als eerste stap binnen de afweging op hoofdlijnen van de kosten en baten werden de effecten en hun belang binnen de voorgestelde inrichtingsplannen in kaart gebracht. De aanpak is gebaseerd op de ecosysteemdienstenbenadering en omvat de volgende baten:

- landbouwopbrengsten
- bescherming overstromingen
- recreatie & landschapsbeleving
- niet-gebruik natuur
- planbaten (opbrengsten bouwgrond)

Daarna werd via beschikbare methoden de geldelijke waarde van de kosten en de daarmee samenhangende sociaal-economische effecten op hoofdlijnen ingeschat. Dit gaf volgende resultaten:

Voor de **gebieden Roebos, Olifant, Leybos** heeft het behoud van deze cluster van weekendverblijven een aanzienlijke impact, omwille van zijn versnipperende functie in het valleigebied, de negatieve impact op de landschappelijke waarde van het valleigebied en het verlies van waterbergend vermogen. Bij een locatiespecifieke analyse kunnen de kosten voor verwerving en afbraak van deze verblijven echter niet worden gecompenseerd door een lokale stijging in extra natuur, belevingswaarde en waterberging. Voor Roebos variëren de netto kosten tussen 1 en 2 miljoen euro voor beide scenario's.

Bij Olifant zorgt de omzetting naar natuur en openruimte voor netto kosten van 1,3 en 1,6 miljoen euro. In Leybos werden kosten opgetekend die schommelen tussen 0,13 en 0,53 miljoen euro. De negatieve effecten van behoud kunnen echter niet gemonetariseerd worden voor het bredere valleigebied. Een kwalitatieve benadering ligt hier dan ook voor de hand.

Voor het gebied de **Laak**, hangt de maatschappelijk baat af van de intensiteit van natuurinrichting en openstelling voor het publiek, om op deze manier de baten voor recreatie en beleving en niet-economisch gebruik te maximaliseren. In elk scenario zijn zowel netto kosten als baten mogelijk (gaande van 0,9 miljoen euro kosten tot 1,5 miljoen euro aan netto maatschappelijke baten). Een belangrijk uitgangspunt van deze analyse is de geleidelijke overgang van landbouw naar natuurgebied (zonder gedwongen onteigeningen).

Het maatschappelijk afwegen van het woonuitbreidingsgebied **Averbode** duidt op een aantal praktische en meer principiële/methodologische problemen om een gedegen afweging te kunnen maken tussen openruimte en woonontwikkeling. Hierbij is het belangrijk de werkelijke woonbehoefte af te stemmen met de landschappelijke waarden van het gebied. Scenario 1 komt hieraan tegemoet gezien door een compacte bouwvisie er maximaal openruimte, natuur en overstromingsgebied wordt gevrijwaard. Wanneer hier voor woonuitbreiding wordt overgegaan, is de voorstelde dichtheid van 43,5 woning/ha uit scenario 1 te verkiezen boven de minimale dichtheid van 15 woningen/ha.

6.4 Andere geraamde kosten

Andere geraamde kosten zijn:

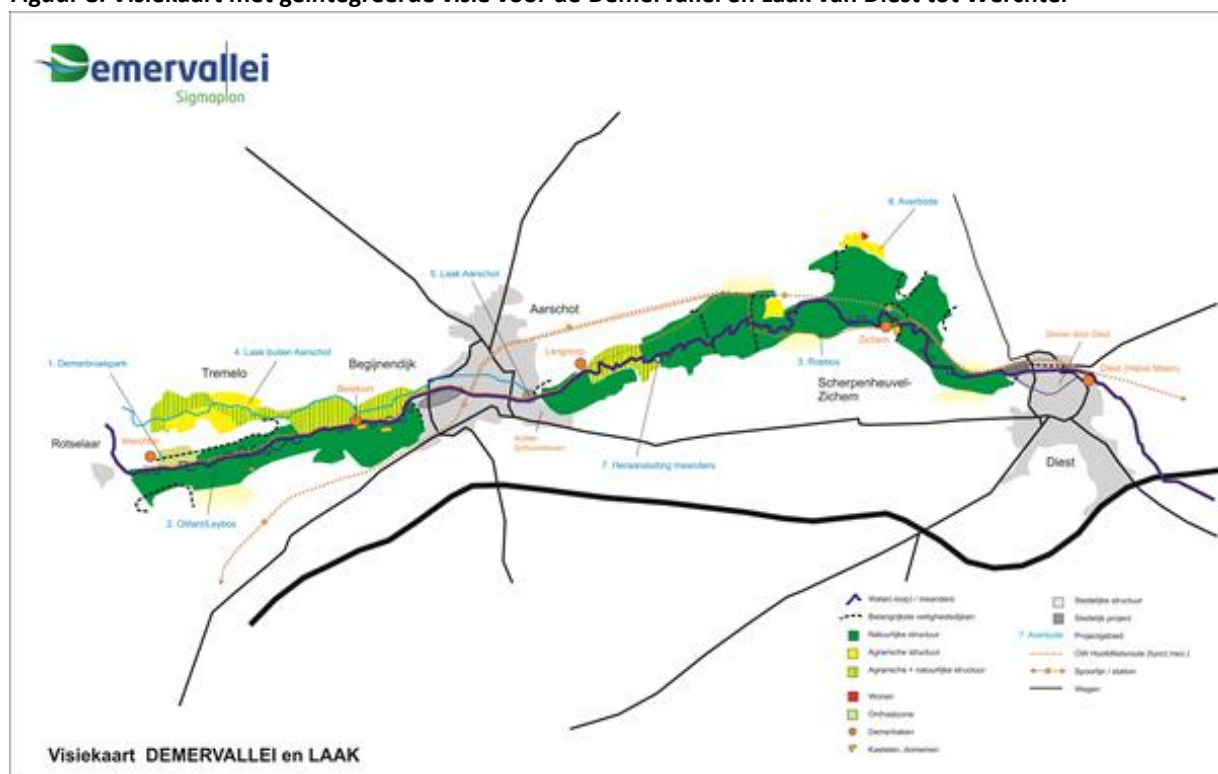
- Aankoop door Agentschap Natuur en Bos van enclaves, Roebos, oppervlakte nodig voor realisatie natuurdoelstellingen die niet of moeilijk door privé gerealiseerd kunnen worden (9,4 mio€)
- Natuurinrichting binnen SBZ-gebieden en Roebos (4,1 mio€)
- Herinrichting Olifant (2 mio€)

7. VISIE DEMERVALLEI EN LAAK

7.1 Visie Demervallei en Laak

De zes betrokken gemeenten, provincie Vlaams-Brabant, Vlaamse overheid, de NV Waterwegen en Zeekanaal, het Bekkenbestuur en het Regionaal Landschap Noord-Hageland hebben na tien jaar samenwerking en onderzoek een consensus gevonden over een geïntegreerde visie voor de Demervallei en de Laak. Voorstellen voor verschillende thema's, projectgebieden en de keuze voor één voorkeursalternatief (scenario I) komen hier samen. Het voorstel is evenwichtig en komt maximaal tegemoet aan de maatschappelijke belangen en beleidsdoelstellingen.

Figuur 8. Visiekaart met geïntegreerde visie voor de Demervallei en Laak van Diest tot Werchter

De visiekaart wordt door middel van deze beslissing formeel bekrachtigd als basis voor verdere realisatie van acties op het terrein en samenwerking. Onder meer de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan, de inzet van instrumenten en de uitvoering van de Sigmaprojecten zullen aan deze visie opgehangen worden.

De ruimtelijke visie Demervallei en Laak bevat volgende belangrijkste krachtlijnen en principes:

- De overstromingsproblematiek wordt ten gronde aangepakt in een (meerlaagse) waterveiligheid en gecontroleerde vallei. Door onder meer veiligheidsdijken is er 1 tot 2 miljoen m³ extra waterbergingscapaciteit in de vallei. De peilverhoging van de Demer biedt ook een oplossing voor de grondwaterproblematiek en een herstel van de zomerwaterstanden. Belangrijke principes hierbij zijn:
 - Behouden van de actuele Demerbedding en een prioritaire inzet op hermeandering
 - Behouden en optimalisatie (mogelijks verhogen) van dijken in en rond de woonkernen.
 - Afgraven van bestaande dijken en aanleg van gecontroleerde bressen en nieuwe dijken: Demerdijk, Langsdijk of Compartimenteringsdijk.

- Verhogen van de veiligheid door bijkomende lokale ingrepen zoals verruiming van duikers, afkoppeling Kleine Hulpe van de Hulpe...
 - Verbeteren van de waterkwaliteit van de waterloop
 - Verbeteren van de toegankelijkheid voor (tijdelijke) werken aan de waterloop (bv door dienstwegen) en streven naar meer natuurvriendelijke oevers
 - Potenties voor waterberging worden afgestemd op de natuurfunctie, land- en bosbouw en recreatie.
 - Herstel van zomergrondwaterstanden (winter blijft gelijk!)
 - Watertoets-advisering
- Met het heraansluiten van de oude meanders op de Demer zal een ecologisch toptraject van maar liefst 11 km lang ontstaan. De relatie tussen rivier en vallei zal sterk verbeteren: de geplande ingrepen geven extra veel ruimte voor de natuur en het herstel van vegetaties (cf. instandhoudingsdoelstellingen). De krachtlijnen uit de Gewenste Ruimtelijke Structuur regio Hageland (AGNAS) worden ook vertaald in volgende principes:
- Behoud en versterking van uitgesproken natuurwaarden en gevarieerde open tot halfopen valleilandschappen met ruimte voor waterberging.
 - Er wordt gestreefd naar de ontwikkeling van grote, aaneengesloten halfnatuurlijke valleilandschappen. Gevarieerde, halfopen valleilandschappen worden behouden met ruimte voor grondgebonden landbouw, grasland- en bosontwikkeling (multifunctioneel bos).
 - De natuurwaarden aanwezig in bos-, kleine landschapselementen, grasland- en kleine moerasrelictten worden beschermd en opgewaardeerd.
 - Herstel relatie rivier en vallei: meer natuurlijke overstromingen bieden kansen voor herstel en ontwikkeling van alluviale natuur (overstromingsgraslanden, soortenrijke ruigten, rietmoerassen, alluviale bossen)
 - Rivierwerking: hermeandering en kansen voor structuurherstel Demer (11 km ecologisch top traject) en Laak; over het ganse projectgebied (ook buiten de 11 km toptraject) wordt gestreefd naar een nulbeheer van de waterloop om de structuurkwaliteit door de spontane rivierwerking te laten toenemen, met uitzondering van de stedelijke trajecten en de beperkte maatregelen nodig om kano- en kajakvaart toe te laten.
 - Peilverhoging als oplossing voor het grondwaterprobleem: verhogen van zomergrondwaterstanden draagt bij aan herstel en ontwikkeling van grondwatergevoelige vegetaties
 - Oppervlakte-doelen voor habitatontwikkeling vanuit IHD (BVR 23/04/2014):

• Soortenrijke ruigten (6430)	175 ha
• Blauwgraslanden (6410)	25 ha
• Overstromingsgraslanden (6510)	173 ha
• Trilveen (7140)	12ha
• Alluviaal bos (91EO)	300 ha
- Doelen voor leefgebied van soorten:
• Rietmoeras (roerdomp, bruine kiekendief)	90-150 ha
• Porceleinhoen :	60 ha
• Kwartelkoning (doelen vanuit soortbeschermingsplan):	90-120 ha
- Bosuitbreiding/omvorming Demervallei tussen Betekom en Werchter
 - Geïntegreerd verhaal linker en rechteroever
- De Demervallei - en Laakvallei blijft een gevarieerde, halfopen valleilandschap in het ruimere agrarische Hageland met grondgebonden landbouw. In bepaalde gebieden, zoals de Laak, wordt de landbouwfunctie versterkt. In de Demervallei zal steeds verweving mogelijk blijven.

- Beperkte oppervlakte die bijkomend vanwege het SIGMA-project overstroomt (133– 192ha of 15-22%)
 - Behoud en vrijwaring waar mogelijk (aantal gebieden)
 - Flankerend beleid voor schade door Sigmoplan
 - Behoud en versterking van landbouw met ruimte voor ontwikkeling voor landschappelijk waardevolle elementen.
 - De kleinere landbouwgebieden, vaak versnipperd door bebouwing worden gevrijwaard voor de grondgebonden landbouw.
 - Kleine landschapselementen worden waar mogelijk behouden, hersteld en beheerd.
- Ontwikkeling van het toeristisch-recreatief netwerk.
 - Eén tracé voor een functioneel en recreatief fietstraject langs de Demer (tussen Diest en Werchter). Het vlot berijdbare fietspad volgt in grote lijnen de rivier en is maximaal ingebed in een natuurlijke omgeving.
 - Voor kajakkers en kanoërs zal de Demer een topattractie kunnen worden in Vlaanderen.
 - In de visie op het gebied krijgt elke gemeente langs de Demer mooi ingerichte en waardevolle toegangspunten tot de vallei.
 - Netwerken worden versterkt vanuit de stads- en dorpskernen, de stationsomgevingen en de domeinen Halve Maan (Diest) en Achter Schoonhoven (Aarschot).
 - Werchter wordt met het Demerbroekpark een belangrijke onthaalzone voor zowel Demer als Dijle.
 - Vanuit de structuurvisie is er voldoende materiaal om het netwerk voor wandelen, fietsen, ruiters etc verder te realiseren, inclusief het herstellen van de vroegere trekkersroutes.
 - De landschappelijke verscheidenheid en het historisch erfgoed vormen een belangrijk aanknopingspunt voor de uitbouw van het toeristisch-recreatief netwerk. De Demervallei zal verder worden gepromoot en op de toeristische kaart worden gezet.
 - Afstemming met andere gebieden in de omgeving zoals De Merode wordt verzekerd.
 - Waardevolle monumenten en landschappelijke elementen worden gevrijwaard. Eigenaars en gemeenten worden actief ondersteund om restauratiewerken in gang te zetten.
 - Vrijwaren en versterken van waardevolle landschappen en erfgoedwaarden.
 - De gave valleilandschappen met kenmerkende erfgoedelementen zoals historische gebouwen, oude nederzettingen, watermolens, kastelen, oude meanders, historische perceelspatronen,... worden behouden en waar mogelijk (via stimulerende maatregelen) hersteld.
 - Sterke interactie met de kleinstedelijke gebieden Aarschot en Diest. Verschillende ‘stedelijke’ projecten bevatten reeds een belangrijke relatie met de waterloop of versterken de vallei. Dit betreft bijvoorbeeld Demer door Diest, stationsomgeving te Diest, herstructurering van het bedrijventerrein Nieuwland en de stationsomgeving in Aarschot, Laak in Aarschot, Achter Schoonhoven.... Deze interactie is mede een gevolg van de samenwerking rond de Demervallei, verdere afstemming blijft essentieel.

7.2 Scenario voor de inrichting van de vallei

Uit onderstaande tabel (indicatieve multicriteria-analyse) blijkt duidelijk dat elk in de plan-MER onderzocht scenario zijn sterke en zwakke punten heeft. Overwegende het grote verschil aan belangen

en landgebruik in de Demervallei is het onmogelijk om op alle vlakken en voor alle sectorale analyses het beste te scoren.

Na afweging van de verschillende scenario's wordt gopteerd voor scenario I als het voorkeursalternatief. Het voorkeursalternatief vloeit dus duidelijk voort uit de betrachting om in scenario I de belangrijkste knelpunten die binnen Deel I van het plan-MER opgedoken zijn bij de effectbeschrijving en –beoordeling van Alternatief A, B en C, zoveel als mogelijk te verhelpen zonder daarbij significant negatieve nieuwe knelpunten te creëren.

Tabel 5. Indicatieve multicriteria-analyse van de scenario's (uit plan-MER Sigmaproject)

Beoordeling op hoofdlijnen	Actueel	A	B	C	I
Natuur: Impact op waterhuishouding (grondwaterstijging en herstel natuurlijke overstromingsdynamiek)	ongunstig	+++	+++	+++	+++
Natuur: Herstel natuurlijke verbinding van de waterloop en het valleigebied	ongunstig	+++	+	++	++
Natuur: Verbetering structuurkwaliteit waterloop en herstel oeverstructuur	ongunstig	++/+++	++/+++	++/+++	++/+++
Waterveiligheid: Overstroomde oppervlakte (T98)	1.456 ha	1.822 ha	1.799 ha	1.938 ha	1.816 ha
Waterveiligheid: Overstroomd volume (T98)	9,2 mio m ³	10,0 mio m ³	11,1 mio m ³	11,6 mio m ³	11,5 mio m ³
Waterveiligheid: Verlaging hoogwaterpeilen en piekdebieten	ongunstig	+	++	+++	+++
Landbouw: Overstromingen bovenop de actuele overstroomde oppervlakte van 568 ha	0 ha	146 ha	133 ha	192 ha	152 ha

Bij de betrachting om van scenario I een gedragen alternatief te maken is in detail onderzocht welke maatregelen wél of niet uitgevoerd kunnen worden om de doelstellingen te halen, of effecten te vermijden. Samen met de resultaten van de het haalbaarheidsonderzoek dat uitgevoerd werd op de initiële 8 alternatieven (A-H), blijkt hieruit dat het alternatief I het best mogelijke alternatief is om alle beleidsbeslissingen én sectorale belangen te verzoenen. Het voorkeursalternatief kan in volgende kernpunten gedefinieerd worden (zie ook bijlage):

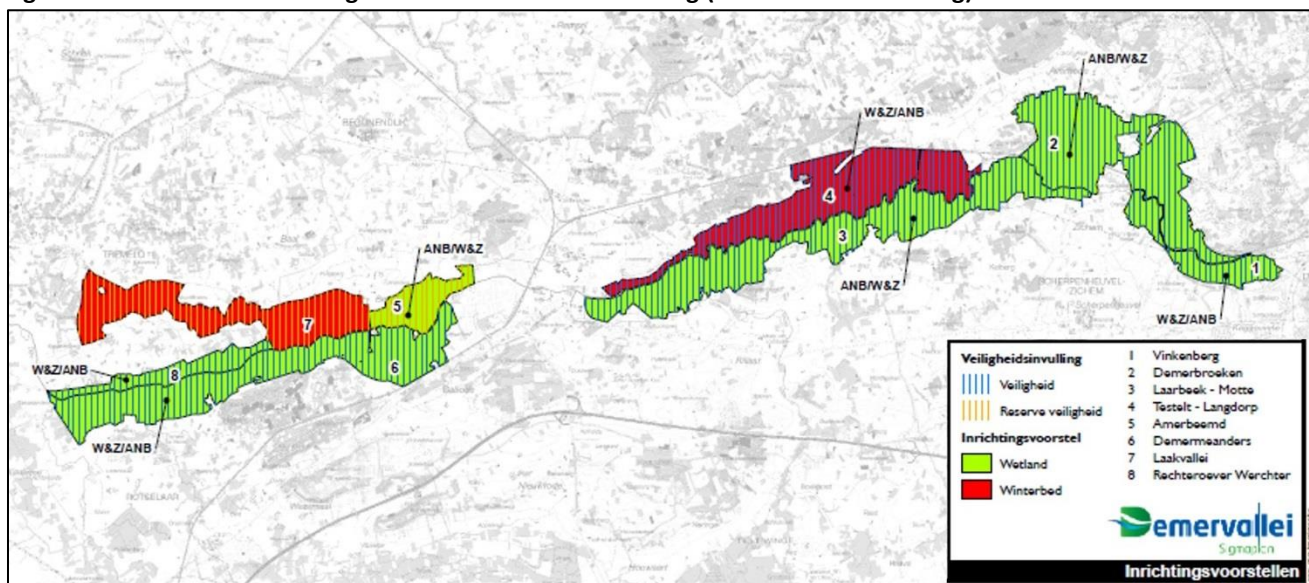
- Het waterbergingsvermogen in de Demervallei wordt verhoogd door het maken van bressen op strategische locaties en door het aansluiten van oude, niet-bedijkte meanders. Hierdoor kan het valleigebied van de Demer terug aangesproken worden voor waterberging. Om het water vertraagd te laten afstromen, worden compartimenteringsdijken aangelegd. Door deze maatregelen kan er binnen het valleigebied van de Demer 1 tot 2 miljoen m³ extra waterbergingscapaciteit gerealiseerd worden.
- Bescherming van woningen en bedrijven tegen overstromingen door behoud of optimalisatie van veiligheidsdijken. Waar er vandaag geen dijken aanwezig zijn, en waar dit nodig blijkt uit de modelleringen, worden er nieuwe veiligheidsdijken aangelegd om woonkernen en industriegebieden te beschermen tegen mogelijke overstromingen.

- Herstellen van de structuurkwaliteit en de natuurlijke waterhuishouding door meer ruimte te voorzien voor de waterloop. Dit gebeurt in eerste instantie door het aansluiten van de oude meanders. Langs deze oude meanders zal er 11 km topnatuur ontwikkeld worden. Tenslotte zal ook het herstellen van de zomerwaterstanden door peilverhoging van de Demer bijdragen aan het herstel van de relatie tussen rivier en vallei.
- Ontwikkelen van aangesloten natuurgebieden door de ontwikkeling van grote, aaneengesloten halfnatuurlijke valleilandschappen. De potenties voor waterberging worden in deze gebieden afgestemd op de natuurfunctie die er beoogd wordt.
- De Demer uitbouwen als kano- en kajaktraject tussen Diest en Werchter. Het kano- en kajaktraject zal aantrekkelijker gemaakt worden door het aansluiten van de oude meanders en bijkomende in- en uitstapplaatsen. Hiermee zal dit traject op Vlaams niveau op de kaart worden gezet.

7.3 Gefaseerde uitvoering van het voorkeursalternatief

Het voorkeursalternatief wordt gefaseerd gerealiseerd in deelprojecten. De timing van de afgebakende deelprojecten is indicatief en zal verder afgestemd worden op de realisatie van het voorkeursalternatief, het geactualiseerde Sigmaphan en zijn vooropgestelde timing, het stroomgebiedbeheerplan, de instandhoudingsdoelstellingen en andere socio-economische aspecten (vb. landbouwvoering, herlocalisatie weekendverblijven,...).

Figuur 9. Overzicht van de deelgebieden in functie van fasering (indicatieve aanduiding)

De deelgebieden zijn samenhangende gebieden:

1. Vinkenberg
2. Demerbroeken
3. Laarbeek – Motte
4. Testelt-Langdorp
5. Amerbeemd
6. Demermeanders
7. Laakvallei
8. Rechteroever Werchter

De geplande werken in deze deelgebieden omvatten met name de veiligheids- en natuurlijke ingrepen vanuit het geactualiseerd Sigmoplan.

De ingrepen onder de noemer 'wetland' impliceren de realisatie van natuur- en waterdoelstellingen. Economisch rendabele landbouw zal in deze gebieden niet meer mogelijk zijn. Het flankerend beleid Sigmoplan zal hierbij, middels voorliggende beslissing, voor de getroffen landbouwers in werking treden.

De ingrepen onder de noemer 'veiligheid' omvatten veelal het winterbed van Demer of Laak. In deze gebieden voorziet het Sigmaproject geen gebiedsdekkende ingrepen of realisaties. Er moet echter steeds rekening gehouden worden met wateroverlast gedurende de winterperiode.

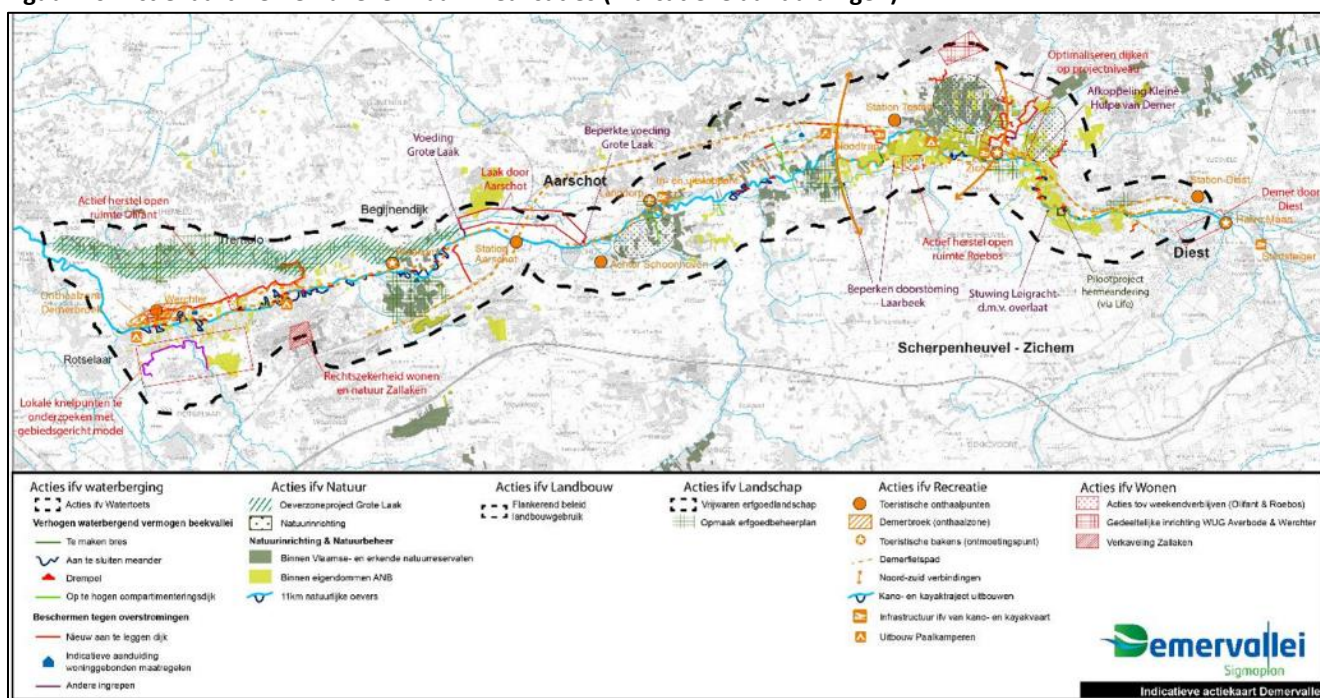
Tabel 6. Situering van de indicatieve fasering

Projecten in 2017 te realiseren of minstens in uitvoering niet later dan 2020	SITUERING	INGREEP (eerste ingreep bepaalt hoofdtrekker W&Z/ANB)
Vinkenberg	Diest & Scherpenheuvel-Zichem	Veiligheid – wetland
Demerbroeken	Diest & Scherpenheuvel-Zichem	Wetland - Veiligheid
Laarbeek-Motte	Scherpenheuvel-Zichem & Aarschot	Wetland - Veiligheid
Demermeanders	Aarschot-Rotselaar	Veiligheid - wetland
Projecten in 2021 te realiseren of minstens in uitvoering niet later dan 2025	SITUERING	INGREEP (eerste ingreep bepaalt hoofdtrekker)
Amerbeemd	Betekom	Wetland - Reserve veiligheid
Testelt-Langdorp	Scherpenheuvel-Zichem & Aarschot	Veiligheid - winterbed
Projecten in 2027 te realiseren of minstens in uitvoering niet later dan 2030	SITUERING	INGREEP
Rechteroever Werchter	Rotselaar	Veiligheid – wetland
projecten eventueel op te starten na 2030	SITUERING	INGREEP
Laakvallei		Reserve veiligheid

8. ACTIES TER REALISATIE VAN DE DEMERVISIE

Naar gelang opportuniteiten, gebiedsspecifieke ontwikkelingen en beschikbaarheid van middelen zal deze visie gefaseerd op terrein gerealiseerd worden. Volgend overzicht van de geplande acties is daarom richtinggevend en niet limitatief. Afhankelijk van de voortgang of inzichten kan bijstelling gebeuren. Verdere afstemming en gecoördineerde opvolging zal ook in de komende jaren worden gegarandeerd.

Figuur 10. Actiekaart Demervallei en Laak– realisaties (indicatieve aanduidingen)

8.1 Ingrepen recreatief netwerk

De uitvoering van deze visie op het terrein zal via een projectmatige aanpak, door verschillende actoren uitgevoerd worden. Dit betekent concreet (niet-limitatieve lijst):

Actie	Specifiek	Verantwoordelijke uitvoering
Fietspaden	<ol style="list-style-type: none"> aanleg paden op de dijken realisatie van het Demerfietspad fietspaden in kernen en de verbinding met het Demerfietspad verdere ontwikkeling tragenwegennet o.a. voor de ontsluiting van de Laakvallei afstemming met werking De Merode 	<ol style="list-style-type: none"> W&Z W&Z, gemeenten, provincie Gemeenten, provincie, VMM (Diest) Gemeenten Provincie Vlaams-Brabant, Scherpenheuvel-Zichem

Wandelpaden	a. aantakking trage wegen op het nieuwe wandelnet b. afstemming met werking De Merode	a. Gemeenten, Provincie Vlaams-Brabant, Agentschap OE b. Provincie Vlaams-Brabant, Scherpenheuvel-Zichem
Kano & kajak	a. uitwerken van het kano- en kajakaanbod + promotie ervan b. signalisatie, in –en uitstapplaatsen,...	a. provincie Vlaams-Brabant b. Provincie Vlaams-Brabant, BLOSO, W&Z, gemeenten,...
Natuurkamperen	signalisatie, inrichting zones	ANB, gemeenten, ...
Hoevertoerisme	opmaak draaiboek	Provincie Vlaams-Brabant
Onthaalzones	signalisatie parkings, invalswegen, stations,...	Gemeenten

Landinrichtingsproject De Merode

Het Demerproject overlapt geografisch en thematisch met het werkingsgebied van het landinrichtingsproject De Merode. Afstemming van de bestaande of geplande netwerken tussen Demervallei en De Merode is noodzakelijk.

Actie	Specifiek	Verantwoordelijke uitvoering
Afstemming LIP De Merode	Afstemming recreatieve netwerken, signalisatie, samenwerkingsverbanden, Brug Messelbroek,...	Regionaal Landschap Noord-Hageland, W&Z i.s.m. VLM, provincie Vlaams-Brabant, Scherpenheuvel-Zichem

Platteland+ -project

Het Platteland+ -project zet een eerste stap in de uitvoering van deze visie. De focus ligt hierbij op de op lange termijn ontwikkeling van een op toerisme en recreatie gerichte economie. Dit project wordt getrokken door het Regionaal Landschap Noord-Hageland, in samenwerking met Toerisme Vlaams-Brabant, en wordt door vele partners ondersteund. Het project omvat de subsidiëring vanuit Platteland+ en wordt mede gefinancierd door de provincie Vlaams-Brabant en de gemeenten Aarschot, Begijnendijk, Diest, Rotselaar en Scherpenheuvel-Zichem. Het Regionaal Landschap zorgt voor de administratieve en organisatorische opvolging, de communicatie en promotie en een duurzame werking op lange termijn. Als copromotor steunt Toerisme Vlaams-Brabant vzw het project inhoudelijk en financieel, en speelt ze een cruciale rol in de vermarkting, promotie en communicatie van het product Demervallei. Hierbij krijgen ze ondersteuning van gemeenten en lokale verenigingen vb. vergunningverlening, ter beschikkingstelling van gronden,...

Voor de uitwerking van het Platteland+ -project werden vijf strategische plaatsen in de Demervallei geselecteerd om een ontmoetingsplaats te realiseren. Ook een studie bureau dat de ontwerpen zal maken en de uitvoering begeleiden is reeds gekozen. Deze plaatsen worden gekenmerkt door hun specifieke link met de Demer en herbergen belangrijke erfgoedwaarde. Zij zullen herkenningspunten vormen in het landschap die het verhaal van de Demervallei bij de bezoeker brengen. Deze ontmoetingsplaatsen zijn:

- Boerenkrijgplein te Diest
- De Hemmekes te Zichem
- Vallei van Langdorp
- Betekom
- Werchter

De provincie zal ook haar regisseursrol voor gebiedsgericht plattelandsbeleid verder voortzetten via de lopende programmaperiode voor plattelandsprojecten (2014-2020) door middel van projectsubsidies.

8.2 Algemene ingrepen voor waterveiligheid

Volgende **ingrepen** worden hiervoor voorzien in het voorkeursalternatief Demervallei (zie bijlage X):

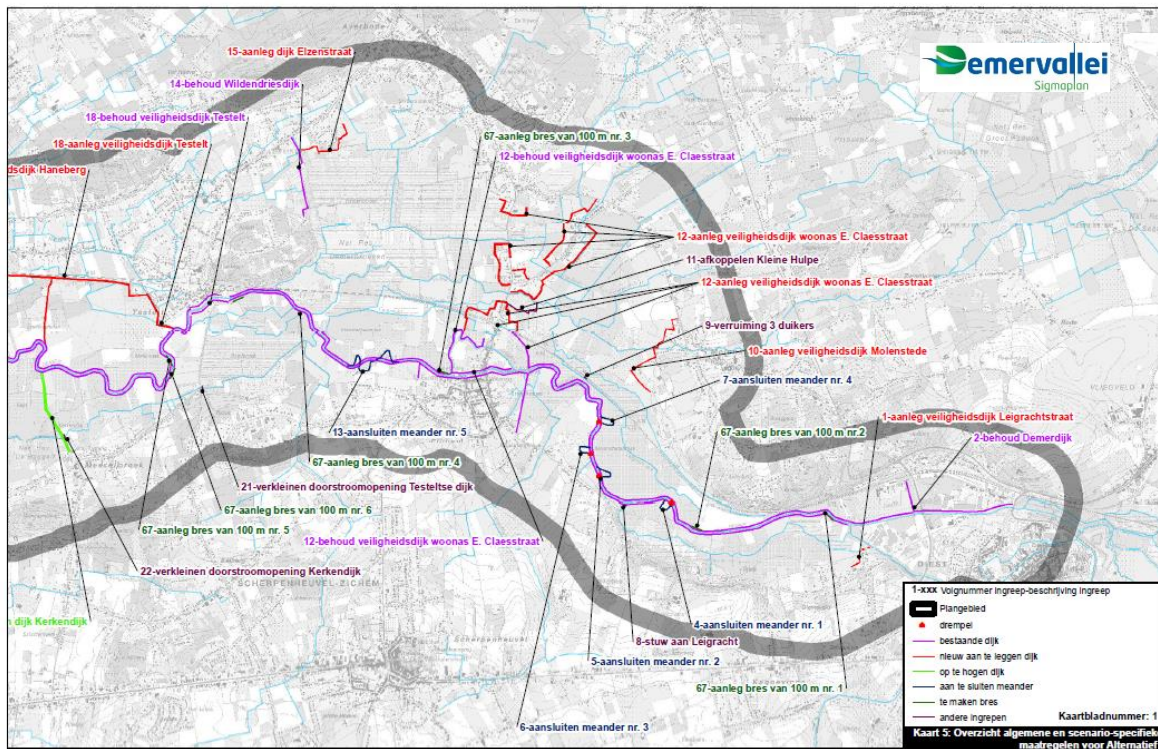
- Behouden van de actuele Demerberding en aansluiten van oude meanders. In totaal worden 30 oude meanders aangesloten en op 24 locaties in de Demer een drempel geplaatst om deze meanders watervoerend te maken en het grondwaterpeil in de zomer te herstellen.
- Behouden (mogelijks verhogen) en aanleg van dijken in en rond de woonkernen te Leigrachtstraat (Diest) , Molenstede (Diest), de woonas Zichem-Averbode (Scherpenheuvel-Zichem), Elzenstraat (Scherpenheuvel-Zichem), dorpskern Testelt, Haneberg (Aarschot), Demerparking (Aarschot), valleirand van Hoogland tot Guldentop (Rotselaar), Vakenstraat en Hellicht (Rotselaar)
- Compartimenteringsdijken voor vertraagde afstroming door ophogen van wegen of aanleggen van dijken t.h.v. de Mottestraat, Amerstraat, Rommelaar, Kerkendijk, Melkbroek en Zavelbeemden.
- Aanleg van 8 gecontroleerde bressen (lokale verlagingen) in de Demerdijken, om Demerwater in de vallei te kunnen bergen. Een bres moet hier worden verstaan als zijnde een lokale afvlakking onder vorm van een overloopdijk, waarbij in tegenstelling tot de bressen in eerder alternatieven een extra hoogte van 20cm t.o.v. het oeverwalniveau wordt afgegraven om de bergingscapaciteit langer in reserve te houden.
- Lokale ingrepen
 - Verruiming duikers onder de spoorweg voor het vermijden van drukverschillen aan beide zijden van de berm.
 - Stuw leigracht Broek te Vinkenbergh
 - Afkoppeling Kleine Hulpe om overstromingen van Demerbroeken met vervuild Hulpewater te vermijden.
 - Verkleinen doorstroomopeningen van de Laarbeek om een groter volume water in het Doodbroek te bergen.
 - Instellen van een basisvoeding (200l/s) op de Laak te bekaf (pomp) en de transfer van maximaal 4m³/s Demerwater naar de Laak te Steyenhof (regelbare inlaat).

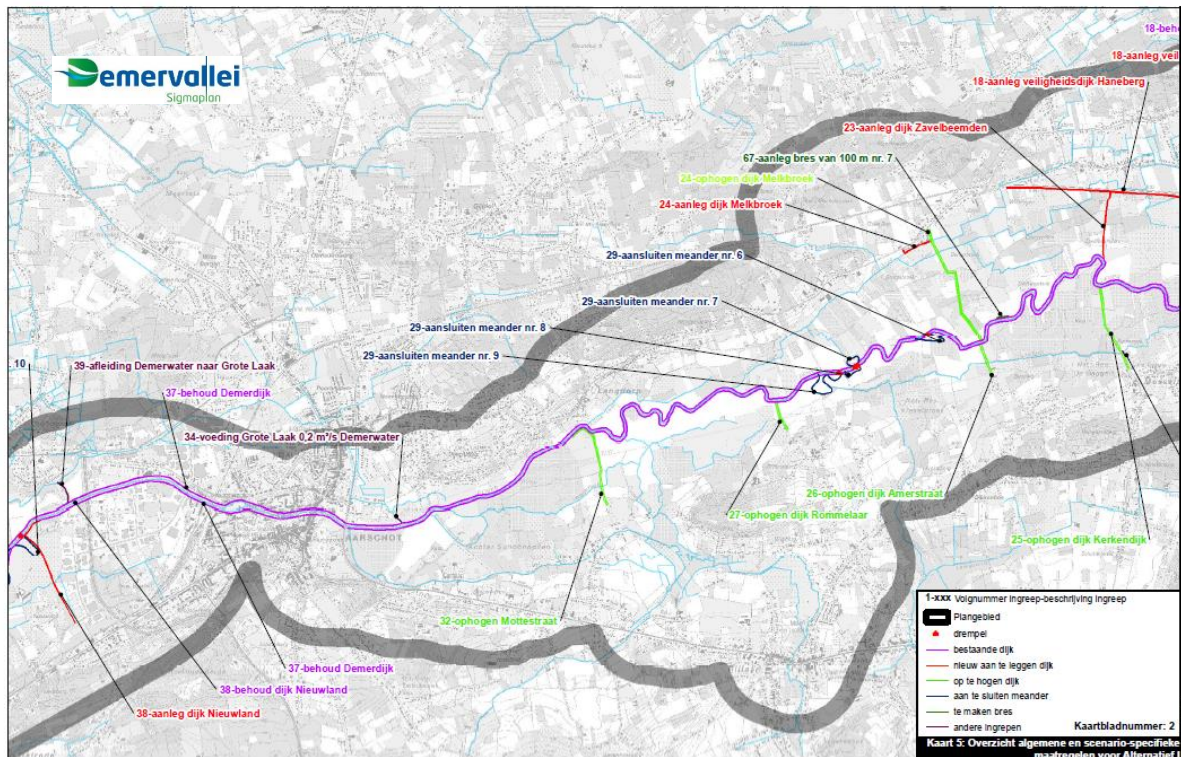
Demer door Diest

VMM, september 2016

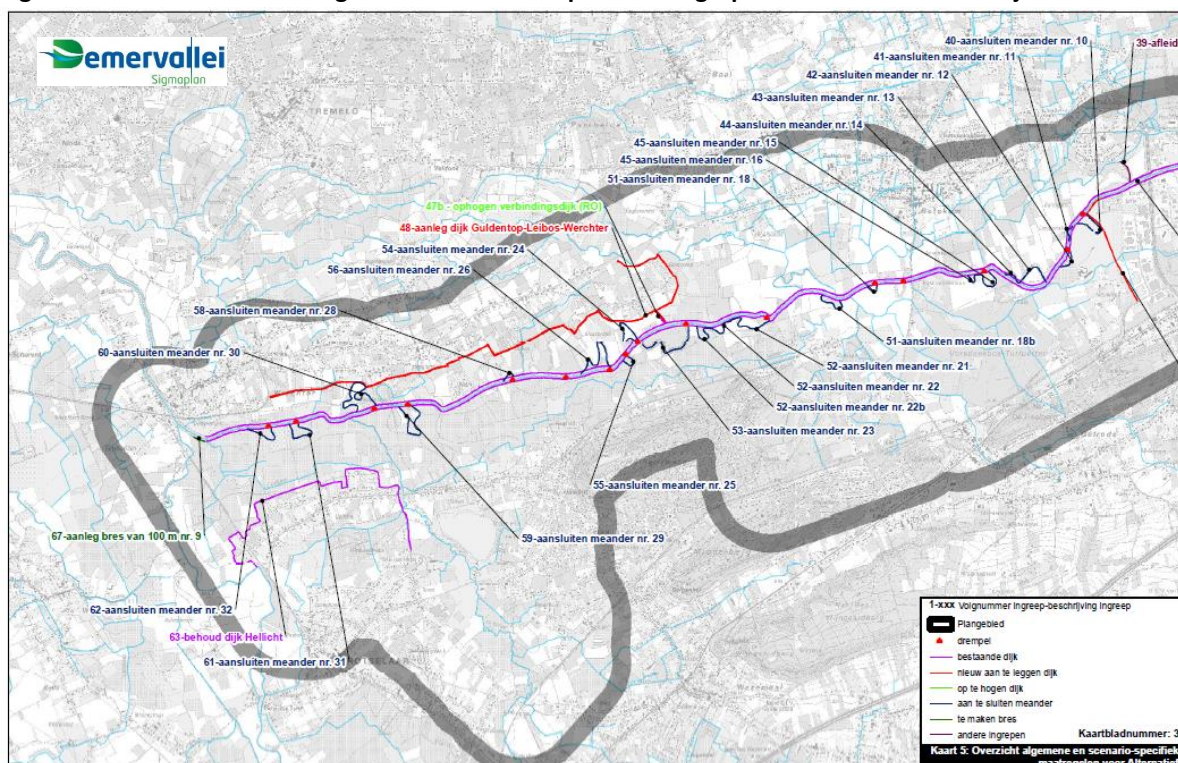
Figuur 11A. Overzicht van de algemene en scenariospecifieke ingrepen alternatief I – oostelijk deel

Figuur 11B. Overzicht van de algemene en scenariospecifieke ingrepen alternatief I – middendeel

Figuur 11C. Overzicht van de algemene en scenariospecifieke ingrepen alternatief I – westelijk deel

8.3 Integraal Waterbeleid

In het kader van het Integraal Waterbeleid wordt er naar gestreefd om tegen 2027 de goede toestand te bereiken voor de Waterlichamen Demer VI, Demer VII en Dijle V (Laak). Om deze goede toestand te bereiken wordt ingezet op:

- Het verder uitbouwen van de rioolzuiveringsinfrastructuur in die gebieden in het Demerbekken en het Dijle-Zennebekken, die stroomopwaarts gelegen zijn van vermelde aandachtgebieden.
- Het verder stimuleren van maatregelen tegen diffuse verontreiniging (onder andere erosiebestrijdende maatregelen) in diezelfde afstroomgebieden.
- Het stimuleren van structuurherstel van de waterlopen in de specifieke afstroomgebieden van de Waterlichamen Demer VI, Demer VII en Dijle V (Laak). Dit betreft zowel de hoofdloop (Demer), als de verschillende zijlopen (Motte, Laak, ...) in deze afstroomgebieden.

Om, in samenwerking tussen alle relevante actoren van het integraal waterbeleid, deze goede toestand te bereiken, organiseren de Bikkensecretariaten een Integraal Project. Binnen dat integraal project worden verdere afspraken gemaakt met de waterbeheerders en met alle relevante actoren. Een Integraal Project is dus niet louter een project van waterlopen, maar omvat evenzeer andere beleidsdomeinen zoals landbouw.

Gemeente Begijnendijk engageert zich hierbij ook tot het verder inzetten op het hydrologisch herstel van de Laak via de afkoppeling van regenwater naar de Laak.

Volgende acties uit het Stroomgebiedbeheerplan Schelde 2016-2021 zijn hierbij relevant:

- Demerbekken.
 - 9_C_033 Stimuleren van afstemming & win-wins in het integraal project Demervallei (integraal project Demer tussen Diest en Werchter) door actieve medewerking aan initiatieven als Strategisch Project Demer en Sigma Demervallei. (Bekkensecretariaat Demerbekken).
- Dijle-Zennebekken
 - 9_C_009 Organiseren & Coördineren van gebiedsgericht overleg in het kader van het integraal project De Laak (deel van aandachtsgebied Dijle V) : (Bekkensecretariaat Dijle-Zennebekken; betrokkenen: Provincie Vlaams-Brabant, Regionaal Landschap Noord-Hageland, ANB, ...),
 - 8A_C_532 Wegwerken van vismigratieknelpunten op de Laak (onbevaarbaar): (Provincie Vlaams-Brabant, gemeenten),
 - 8A_E_012 : Analyse van hydromorfologische ontwikkelingsmogelijkheden en uitvoeren van meest gepaste structuurherstelmaatregelen op de Laak te Aarschot (Stad Aarschot; betrokkenen : Provincie Vlaams-Brabant, W&Z, Provinciale Visserijcommissie, ANB).
- Volgende actie uit het indicatieve programma van het Stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 dient in het volgende WaterUitvoeringsProgramma omgezet te worden tot een effectieve actie (Dijle-Zennebekken):
 - 8A_E_205 Analyse van hydromorfologische ontwikkelingsmogelijkheden en uitvoeren van meest gepaste structuurherstelmaatregelen op de Laak stroomafwaarts Aarschot (Provincie Vlaams Brabant; betrokkenen ANB, gemeenten)
- Volgende nieuwe actie dient, conform de formulering van vergelijkbare acties in andere aandachtsgebieden, via het volgende WaterUitvoeringsProgramma toegevoegd te worden aan het Stroomgebiedbeheerplan 2016-2021:
 - Analyse van hydromorfologische ontwikkelingsmogelijkheden en uitvoeren van meest gepaste structuurherstelmaatregelen voor de waterlopen van 2de en 3de categorie in de aandachtsgebieden (SGBP) binnen de Demervallei tussen Diest en Werchter (Provincie Vlaams Brabant, Watering de 8 Beken)

8.4 Algemene ingrepen rond landschap

Selectie van meanders die niet op de Demer worden aangesloten in het kader van het Sigmaproject, worden geherwaardeerd door landschappelijk herstel. De werken hiervoor worden mee ingepland in het plan van aanpak van het Sigmaproject.

In een pilootproject 'Demerstraat' wordt op korte termijn gestreefd naar de herwaardering van verlaten weekendverblijven. Landschappelijk wordt ook een meerwaarde gecreëerd door de heraansluiting van de afgesneden Demermeander.

In de Demervallei werden twee intergemeentelijk onroerend erfgoeddiensten erkend. De gemeente Rotselaar is aangesloten bij IOED WinAr, steden Aarschot, Diest en Scherpenheuvel-Zichem zijn aangesloten bij IOED De Merode. De gemeenten Begijnendijk en Tremelo maken geen deel uit van een IOED, maar zullen onderzoeken hoe een intergemeentelijk samenwerking op vlak van onroerend erfgoed tot stand kan komen. Het Regionaal Landschap Noord-Hageland staat in voor een gebiedsdekkende dienstverlening rond landschapszorg in de zes besproken gemeenten in opvolging van het beleidsplan Erfgoed van de provincie Vlaams-Brabant.

Stad Aarschot zal de toekomstige toeristisch-recreatieve rol van Langdorp actief sturen en inhoudelijk vorm geven. Met het te verwachten opbloeien van lokaal ondernemerschap, het cultuurhistorisch en landschappelijk karakter van de site en de keuze om in Langdorp een ontmoetingsplaats in te richten, zal een uitgebreid masterplan wenselijk zijn. Alle Demergemeenten zullen ook actief meewerken aan het project rond de ontmoetingsplaatsen Demervallei, in samenwerking met de provincie en het Regionaal Landschap Noord-Hageland.

De provincie Vlaams-Brabant blijft de bescherming van het onroerend erfgoed verder ondersteunen via de reguliere ondersteuningsmiddelen zoals subsidies voor de ontsluiting van erfgoedsites.

Actie	Specifiek	Verantwoordelijke uitvoering
Herstel van een aantal niet-aangesloten meanders	<ul style="list-style-type: none"> a. Onderzoek aan te sluiten meanders, inplanning werken in plan van aanpak b. Contact eigenaars, aanvraag vergunning c. Graafwerken, rooien van bomen, ruimen van slib, ... d. Landschappelijk herstel 	W&Z en ANB, Regionaal Landschap, gemeentes, ...
Demerstraat	<ul style="list-style-type: none"> - herinrichting vijvers - uitwerken van een project rond de 'optimalisatie van het leefgebied kamsalamander en grote modderkruiper' 	Regionaal Landschap i.s.m. Rotselaar en ANB
Opmaak masterplan Langdorp		Aarschot
Uitvoering project Ontmoetingsplaatsen		Gemeenten, provincie Vlaams-Brabant, Regionaal Landschap

8.5 Acties voor de projectgebieden – niet-limitatief

Woonuitbreidingsgebied Averbode

Actie	Specifiek	Verantwoordelijke uitvoering
<ul style="list-style-type: none"> a. Vrijwaren van het signaalgebied (landbouw) b. Ontwikkeling woongebied (2027) c. Beheer bosgebied 	<ul style="list-style-type: none"> a. Herbestemming naar openruimtegebied b. Ontwikkeling van de woonzone 	<ul style="list-style-type: none"> a. Ruimte Vlaanderen b. Scherpenheuvel-Zichem

Demerbroekpark (Werchter)

Actie	Specifiek	Verantwoordelijke uitvoering
<ul style="list-style-type: none"> a. Opmaak onteigeningsplan b. Opmaak samenwerkingsovereenkomst voor de realisatie 	<ul style="list-style-type: none"> - Opmaak van een masterplan voor de ontwikkeling van het naar wonen te ontwikkelen woonuitbreidingsgebied - Inrichting en beheer openruimte - Toeristisch-recreatieve inrichting - Aanleg en beheer fietspad - Begeleiding en herhuisvesting weekendbewoners - Herinrichting zone Olifant, Leybos 	<ul style="list-style-type: none"> a. Ruimte Vlaanderen b. Rotselaar, ANB, W&Z, Regionaal Landschap, Sport Vlaanderen, provincie Vlaams-Brabant

Cluster weekendverblijven Roebos

Actie	Specifiek	Verantwoordelijke uitvoering
a. Herlocalisatie weekendverblijven	a. Begeleiding en herhuisvesting weekendbewoners	a. Provincie Vlaams-Brabant
b. Inrichting gebied voor verblijfsrecreatie	b. Optimalisaties m.b.t. inrichting, toegankelijkheid, afvalwaterbeheer,...	b. Scherpenheuvel-Zichem
c. Herstel valleigebied		c. Agentschap voor Natuur en Bos, Regionaal Landschap

Laakvallei

Actie	Specifiek	Verantwoordelijke uitvoering
a. Herstel waterloop	a. Opname van de vallei in het Oeverzoneproject	a. Bekkenssecretariaat Dijle-Zennebekken (Integraal project)
c. Landschappelijk en natuurlijk herstel van de vallei	b. Beheer waterloop	b. Provincie Vlaams-Brabant
d. Herstel van de Laak tussen Demer en Oostelijke Ring binnen het kleinstedelijk gebied Aarschot		c. Begijnendijk, Tremelo, Rotselaar, Regionaal Landschap
		d. Aarschot (en projectontwikkelaar), W&Z en ANB

8.6 Optimalisaties op projectniveau

Er zijn heel wat zaken die pas concreter zullen worden tijdens projectuitvoering, zie ook tabel randvoorwaarden en aanbevelingen in de plan-MER en het verslag van de ontwerp tekstbespreking. Met betrekking tot deze ingrepen zullen op projectniveau ook nog een aantal optimalisaties onderzocht worden. Aanvullend onderzoek blijkt nodig voor:

- Optimalisatie dijken Ernest-Claesstraat Hoornblaas t.b.v. natuur, wonen en erfgoed.
- Ter hoogte van de monding in de Dijle is er in het Demermodel uitgegaan van de meest conservatieve situatie. Daarom zal de noodzaak tot het optimaliseren van de waterkeringen te Hellicht, zonder ingrijpend te raken aan de huidige winterdijk in Hellicht, met een gebiedsgericht model onderzocht worden op projectniveau.

Ook vanuit de lokale besturen en maatschappelijke geledingen worden een aantal optimalisaties gevraagd. Deze optimalisaties kunnen onderzocht worden op projectniveau:

- Overstroming van het Habitatrichtlijngebied Amerbeemden vanaf een T1
- Mogelijkheid van het behoud van het jaagpad op de Demerdijken
- Behoud landbouwbedrijven aan Vorsdonkbos, Steyenhof, Langdorp, Melkbroek, Amerstraat
- Op termijn kunnen bijkomende maatregelen noodzakelijk zijn om het veiligheidsniveau te handhaven bij klimaatwijzigingen. Er worden, net zoals in de beslissing omtrent het geactualiseerd Simaplan van 2006 'reservegebieden' aangeduid.

9. IN TE ZETTEN INSTRUMENTEN

In het kluwen van bestaande instrumenten werd geselecteerd in wat wenselijk én haalbaar. De haalbare set zal bijdragen aan een effectieve en efficiënte vertaling van een plan in projecten. Grondbeleid is hierbij cruciaal.

Voor de realisatie van de verschillende acties zijn er verschillende instrumenten voorhanden. Voor elk deelgebied en deelproject wordt, op basis van concrete inrichtingsvoorstellen, bepaald welke deze instrumenten zullen zijn. Dit betekent ook dat het inzetten van instrumenten in de Demervallei wordt opgenomen in meerjarenplannen en investeringsprogramma's van de betrokken overheidsdiensten.

Tabel 7. Niet-limitatief overzicht van in te zetten instrumenten bij de realisatie van het actieprogramma

MAATREGEL	WAAR	WIE	REGELGEVING
Sigmoplan			
Generieke instrumenten	Sigmaprojecten Demervallei	W&Z/ANB	Beslissingen Vlaamse Regering 2005 & 2006
- Veiligheid en reserve veiligheid			
- Natuurlijk inrichting			
- Flankerend beleid			
Watertoets (advisering door W&Z))	Generiek	W&Z	DIWB
Natuurinrichtingproject SIGMA	Laarbeek en Motte Demerbroeken en Achter Schoonhoven	ANB/W&Z & VLM	Natuurdecreet
GRONDVERWERVING, AANKOOP			
Herhuisvesting Olifant, en Leybos	Rechteroever Werchter	Provincie	weekendverblijven
Herhuisvesting Roebos	Demerbroeken	Provincie	weekendverblijven
Onteigeningsplan (<> GRUP)	Rechteroever Werchter (waar nodig)	RV	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
INRICHTING			
Saneringsprojecten waterkwaliteit	Demerbroeken	VMM, OVAM	DIWB
Oeverzones Laak (pilootproject)	Laak	Bekkensecretariaat ism VLM	DIWB
Sanering oude storten (meanders) – piloot	Demer meanders Rechteroever Werchter	OVAM	Bodemsaneringsdecreet
Actief aankoopbeleid Olifant/Leybos		W&Z	Weekendverblijven

Actief aankoopbeleid Demerbroeken	Demerbroeken	ANB	natuurdecreet
Bosprojecten	Generiek	ANB, lokale besturen	Boscompensatiefonds
Actief aankoopbeleid Roebos		ANB	Weekendverblijven
Acties recreatie	Generiek	Alle besturen	verschillende
Inrichting ontmoetingsplaatsen Demervallei	1 per gemeente	RLNH, Gemeenten	Platteland+
Demerbroekpark	Rechteroever Werchter	Gemeente Rotselaar, ANB, RLNH	
Landinrichting - te onderzoeken	Oeverzone project Laak (2017-2021 - spoor 2)	Bekkensecretariaat Dijle-Zenne, provincie en gemeenten onder begeleiding van de VLM vanuit oeverproject)	Decreet landinrichting
Landinrichting - te onderzoeken	Langdorp / Laakbeekvallei (2021- 2027)	Programmacommissie landinrichting	Decreet landinrichting
Landinrichting	Uitvoering landinrichtingsproject de Merode - ruiternetwerk en Poort Scherpenheuvel	Cfr. uitvoeringsprogramma uit de landinrichtingsplannen	Decreet landinrichting
Restauratiepremies Onroerend Erfgoed	10 sites, erfgoedlandschappen	OE, gemeenten en eigenaren	Decreet Onroerend Erfgoed
BESTEMMING			
Gewestelijk RUP	Generiek	RV	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
Planbaten, planschade, kapitaalschade en gebruikerscompensatie	Generiek	RV, VLM	Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
BEHEER			
Opmaak beheerplannen	Per deelgebied	Terreinbeheerders (ANB, Natuurpunt, private eigenaars)	Natuurdecreet, Decreet Onroerend Erfgoed
Beheer inrichting natuurgebieden (realisatie IHD)	Generiek	ANB, Natuurpunt en derden	Investeringssubsidies natuur/natuurprojecto vereenkomsten (Decreet natuurbehoud)
Subsidies 'bescherming nesten en jongen broedvogels op landbouwpercelen'	Generiek	ANB	Ad hoc subsidies
			

10. ORGANISATIE EN OVERLEGSTRUCTUUR

In de principiële beslissing werd een overlegstructuur afgesproken die in de afgelopen jaren goed heeft gefunctioneerd. Prioriteit blijft de realisatie van de acties. Regelmatige afstemming blijft natuurlijk noodzakelijk maar is ook de verantwoordelijkheid van iedere trekker van een actie. Gezien de positieve ervaringen uit het verleden en de nauwe link in de projecten (zowel inhoudelijk als geografisch) blijft de overlegstructuur met betrekking tot de Demervallei gekoppeld aan de overlegstructuur van het geactualiseerde Sigmoplan enerzijds en wordt er een continuïteit beoogd rond de bestaande samenwerking in het strategisch project Demervallei anderzijds. De overlegstructuur omvat een overkoepelende en een projectgebonden structuur. De **overkoepelende structuur** omvat een reeds bestaande (SIGMA-plan) met zowel een klankbordgroep als een multifunctionele beleidsdomeinoverschrijdende werkgroep (stuurgroep). Ook een terugkoppeling in het coördinatieplatform AGNAS is voorzien. Voor de Demervallei werd een gebiedsgerichte projectgebonden overlegstructuur opgericht. De opzet en de samenstelling van de overlegstructuur voor de Demervallei is inmiddels sterk uitgebouwd met een geprofessionaliseerde aansturing, een interbestuurlijk overleg, een ambtelijk overleg en een actorenoverleg met ook het middenveld.

10.1 Interbestuurlijk Overleg (IBO)

Zoals reeds voorzien in de principiële beslissing van 2011 wordt het **Interbestuurlijk Overleg (IBO)** georganiseerd via het Bekkenbestuur. Het Bekkenbestuur (Demerbekken) komt hiervoor, in aangepaste samenstelling bijeen (enkel de voor het gebied relevante actoren (provincie, gemeenten, wateringen, ...), aangevuld met een vertegenwoordiger van het Agentschap Onroerend Erfgoed, de Bekkencoördinator van het Dijle-Zennebekken) en desgevallend andere actoren, volgens de modaliteiten van het Bekkenbestuur (voorzitter: Gouverneur Provincie Vlaams-Brabant, secretaris en plaatsvervangend voorzitter: Bekkencoördinator). Het Interbestuurlijk overleg wordt georganiseerd wanneer een beslissing nakende is en wordt voortgezet in functie van beslissingen voor de realisatie van en feedback over de acties.

10.2 Ambtelijk overleg

De interne werking op provinciaal en Vlaams niveau zal optimaal georganiseerd worden met de nodige overleg- en/of werkgroepen. Daarnaast is ambtelijk overleg waar de verschillende niveaus samenwerken, met name:

De **Projectmatige Werkgroep**, waarin de kernactoren van het project zetelen, staat in voor:

- Ambtelijke afstemming 3 beleidsniveaus
- Het inhoudelijk voorbereiden van het Interbestuurlijk overleg
- De opvolging en maatschappelijke kwaliteitsbewaking
- De algemene coördinatie over de uitvoering van het actieprogramma
- Coördinatie van de thematische werkgroepen en terugkoppeling van de resultaten

De projectmatige werkgroep bestaat minstens uit een afvaardiging van de gemeenten, het RLNH (vertegenwoordiging gemeenten), Bekkenssecretariaat Demer, de betrokken waterbeheerders (W&Z, VMM, provincie Vlaams Brabant, Watering de 8 beken), de betrokken rioolbeheerders (Aquafin, Riobra), Ruimte Vlaanderen, ANB, W&Z, provincie Vlaams-Brabant (diensten Ruimtelijke Ordening, Mobiliteit en Toerisme), VLM, Departement Landbouw en Visserij en het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Thematische en gebiedsgerichte werkgroepen. Voor relevante thema's en gebieden worden wanneer noodzakelijk werkgroepen opgericht, waarin – naast de vertegenwoordigers van de projectmatige werkgroep – experts met terreinkennis kunnen opgenomen worden. Op die manier kan de specifieke kennis en ervaring in de latere inrichtingsplannen en verdere uitwerking van het project meegenomen worden.

De volgende thematische werkgroepen (TWG) zouden kunnen worden onderscheiden:

- TWG Natuur en Landschap
- TWG Landbouw
- TWG Toerisme en recreatie
- TWG Communicatie: communicatie-experten van de verschillende actoren
- TWG Water wordt uitgevoerd door Integraal project conform Stroomgebiedbeheerplan

Volgende gebiedsgerichte werkgroepen zullen opgericht of voortgezet worden:

- De Laak
- Rechteroever Werchter: Demerbroekpark en clusters weekendverblijven

In de werkgroepen zetelen naast vertegenwoordigers van de projectmatige werkgroep ook andere (ambtelijke) vertegenwoordigers van de betrokken Vlaamse entiteiten, de provincie Vlaams-Brabant, de betrokken gemeenten en het georganiseerde middenveld, zoals: VMM, Agentschap Onroerend Erfgoed, Provinciale Landbouwkamer Vlaams-Brabant, Natuurpunt, Boerenbond, Landelijk Vlaanderen, Provinciale Visserijcommissie, Wildbeheereenheid Demervallei, Bosgroep Noord-Hageland, wateringen, etc,...

Rond de voorziene overlegmomenten en indien noodzakelijk kunnen de verschillende sub-werkgroepen worden samengebracht in een samengestelde werkgroep, al dan niet aangevuld met bijkomende partners. Deze groep functioneert dan als een klankbordgroep die mee reflecteert over de voorliggende producten en werking.

11. COMMUNICATIE

De visie en acties voor de Demervallei en de Laak moeten ook als een geïntegreerd project naar alle actoren, besturen en de (georganiseerde) bevolking gecommuniceerd worden. Op die manier wordt één verhaal gebracht en wordt duidelijk aangetoond dat er 'samen' wordt gewerkt. Het is dan ook essentieel dat alle partners samen zorg dragen voor een maximale coördinatie en afstemming van de communicatie over de Demervallei. Al sinds de principiële beslissing is een overkoepelende communicatiestrategie op punt gezet. Een belangrijk onderdeel van deze communicatiestrategie blijft het vergroten van het maatschappelijk draagvlak. Binnen de voorziene procedures kunnen de volgende communicatiemomenten en producten worden onderscheiden:

Communicatie naar aanleiding van de voorliggende beslissing.

- Toelichting en bespreking in Klankbordgroep
- Idem voor gemeenteraden en Gecoro's
- Toelichting van de beslissing aan de bewoners van Olifant-Leybos en Roebos

Demerdag met ceremonie voor de ondertekening (28 oktober 2016)

Breed infomoment voor burgers naar aanleiding van de beslissing met Infomarkt en Affiches

Breed infomoment naar aanleiding van het openbaar onderzoek van het GRUP met Infomarkt en Affiches

Communicatiemiddelen

Volgende concrete communicatiemiddelen zullen worden ingezet:

- 'Belevingskaart': aparte brochure en formaat in te voegen in o.a. gemeentebleden
- SIGMA nieuwsbrief
- digitaal Demerplatform (website van verschillende partners)
- Belangrijkste websites:
 - www.sigmaplan.be/demervallei
 - rsv.vlaanderen.be
- Gemeentelijke infobladen
- Provinciale nieuwsbrieven leefmilieu/water/toerisme/landbouw
- Persberichten voor regionale en nationale pers

Permanente procesbewaking

Afspraken over de wijze waarop informatie zal worden bijgehouden en naar buiten wordt gebracht omtrent de vooruitgang van alle relevante plannen, zullen worden gemaakt in de werkgroep communicatie.

Daarnaast zal er aandacht worden besteed aan de promotie van de Demervallei op toeristisch-recreatief vlak (cf. actie toeristisch-recreatief netwerk Demervallei).